

Bergen (N-H)

Breelaan 3a/3b

ruimtelijke onderbouwing

identificatie

projectnummer:

120509.18129.00

projectleider:

mw. I. de Feijter

auteur(s):

drs. W. Kraaijeveld

ing. K. Lakerveld

planstatus

datum:

03-10-2013 (ontwerp)

17-03-2014 (definitief)

opdrachtgever:

Niels Leijen Bouwregisseur

Inhoud

Ruimtelijke onderbouwing	3
1. Aanleiding	3
2. Ligging projectgebied	3
3. Strijdigheid met de planologische regeling	4
4. Bestaande situatie	5
5. Beschrijving initiatief	6
6. Onderbouwing initiatief	9
7. Conclusie	9

Bijlagen:

1. Toetsing aan het beleid.
2. Toetsing aan de sectorale aspecten.
3. Archeologisch onderzoek.
4. Advies Cultuurcompagnie Noord-Holland.

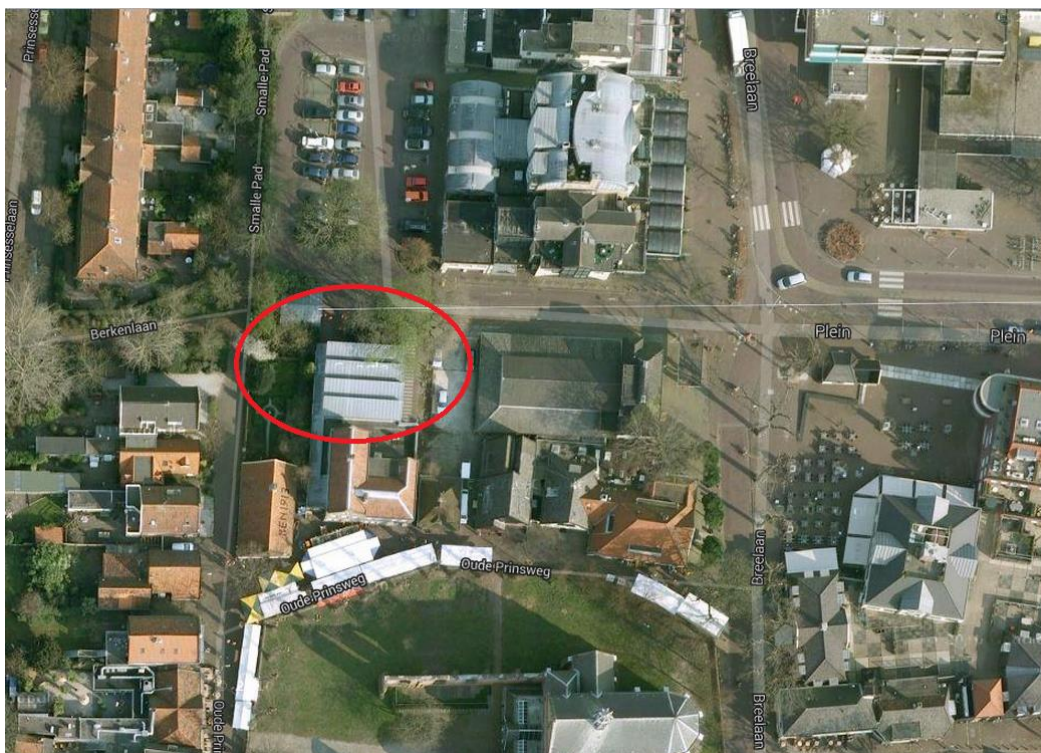
1. Aanleiding

Het plan ligt voor om op de percelen Breelaan 3a/b in Bergen woningen op de verdiepingen en detailhandel op de begane grond te realiseren. In het geldende bestemmingsplan 'Centrum - Beschermd dorpsgezicht' van de gemeente Bergen is deze ontwikkeling reeds voorzien. Inmiddels is een bouwplan ontworpen voor de locatie. Gebleken is dat bouwplan niet geheel in het bestemmingsplan 'Centrum - Beschermd dorpsgezicht' past. De gemeente Bergen heeft het plan beoordeeld en wil in principe medewerking verlenen aan het bouwplan.

Om de ontwikkeling mogelijk te maken moet een planologische procedure doorlopen worden en dient een ruimtelijke onderbouwing opgesteld te worden. De ruimtelijke onderbouwing voor het initiatief staat in deze notitie.

2. Ligging projectgebied

Het projectgebied is gelegen in het centrum van Bergen aan de Breelaan 3a/3b. Op de onderstaande figuur is de ligging van het projectgebied weergegeven.

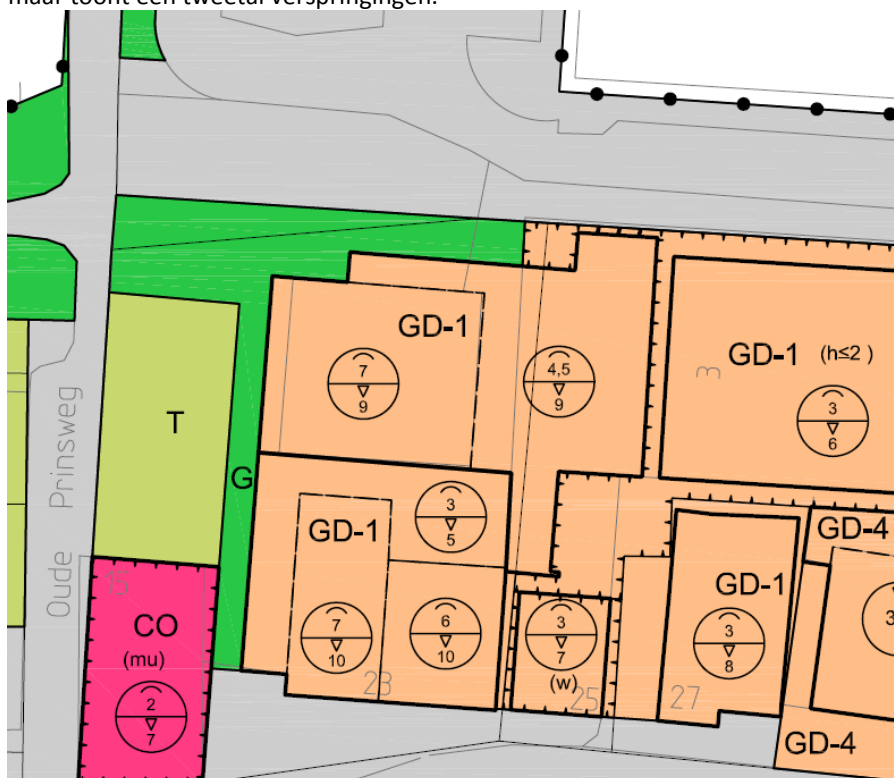

Figuur 1 Ligging projectgebied

3. Strijdigheid met de planologische regeling

Voor de percelen Breelaan 3a/3b geldt op dit moment het bestemmingsplan 'Centrum - Beschermd dorpsgezicht'. Dit bestemmingsplan is door de gemeenteraad vastgesteld op 11 oktober 2011. De Raad van State heeft bij besluit van 21 augustus 2013 (uitspraak 201200992/1/R1) echter een deel van het bestemmingsplan vernietigd. Dit betreft een aantal locaties binnen het plangebied, en de regeling in artikel 9, lid 9.5. Het perceel Breelaan 3a/3b valt niet in één van de plandelen die door de Raad vernietigd zijn.

De gronden waarop de beoogde nieuwbouw is voorzien hebben de bestemmingen 'Gemengd - 1' en 'Groen' (zie figuur 2). Daarnaast is op de gronden met de bestemming 'Gemengd - 1' een bouwvlak en een goot- en bouwhoogte opgenomen, waarbij onderscheid wordt gemaakt in maximale goot- en bouwhoogte van 7 m en 9 m respectievelijk 4,5 m en 9 m. Het bouwvlak volgt niet direct de Breelaan, maar toont een tweetal verspringingen.

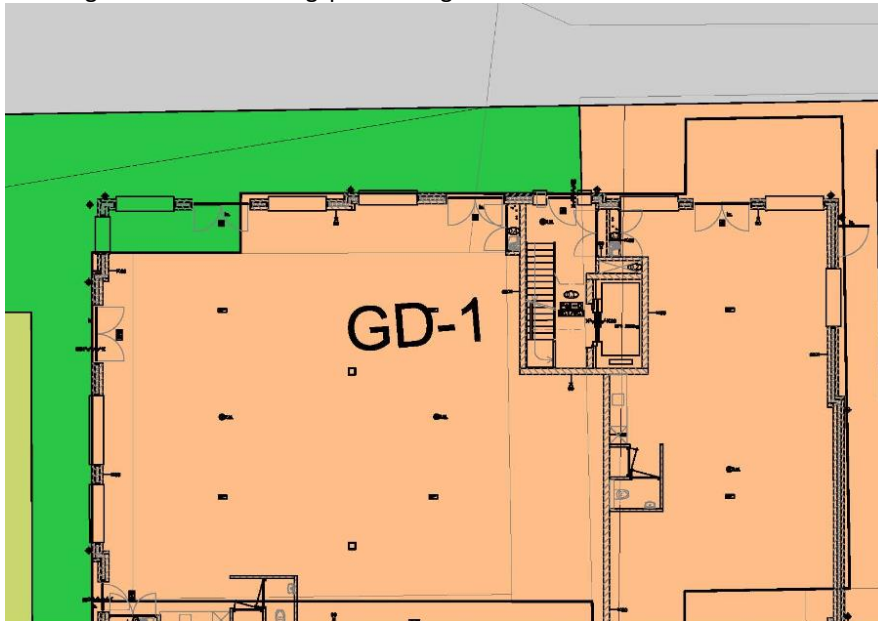
Figuur 2 Uitsnede vigerend bestemmingsplan Centrum - Beschermd dorpsgezicht

In artikel 4 is aangegeven dat de voor Gemengd - 1 aangewezen gronden bestemd zijn voor wonen en detailhandel, waarbij het wonen uitsluitend op de verdieping(en) is toegestaan. Gebouwen en overkappingen mogen volgens de bouwregels uitsluitend binnen het bouwvlak worden gebouwd.

Artikel 8 geeft aan dat de voor Groen aangewezen gronden bestemd zijn voor plantsoenen, groenvoorzieningen, bomen en beplantingen, voet- en fietspaden, in- en uitritten en bermen. Op deze gronden mogen geen gebouwen worden gebouwd.

Het beoogde bouwplan is op onderdelen in strijd met het vigerende bestemmingsplan. Dit komt deels doordat de initiatiefnemer twee "onlogische" hoeken in het bouwvlak, zoals opgenomen in het bestemmingsplan, aan de noordzijde van het plan niet wil bebouwen, zodat het plan in zoverre buiten het bouwvlak komt te vallen. Dit heeft tot gevolg dat het bouwplan voor een klein gedeelte aan de noordzijde elders op het perceel buiten het bouwvlak op gronden met de bestemming 'Groen' komt te liggen, zie figuur 3. Deze gronden zijn overigens deels in gebruik als parkeerplaats. Aan de zuidzijde vindt ook een beperkte overschrijding van het bouwvlak plaats. Hier staat tegenover dat een ander klein deel aan

de zuidzijde juist niet wordt bebouwd. Per saldo wordt er niet of nauwelijks meer oppervlakte bebouwd dan volgens het bestemmingsplan is toegestaan.

Figuur 3 Bouwplan geprojecteerd op het vigerend bestemmingsplan Centrum – Beschermde Dorpsgezicht

Naast deze strijdigheid met het bestemmingsplan overschrijdt het bouwplan de maximum toegestane goothoogte voor circa 1/3 deel aan noordgevel. Het middengedeelte van deze gevel heeft namelijk een goothoogte van 6,93 m. De keuze voor deze hogere goothoogte is ingegeven vanuit welstandsoogpunt. Met deze uitgesproken gevel komt het gebouw beter tot zijn recht.

Voor wat betreft de beoogde functie voldoet het plan aan het geldende bestemmingsplan.

4. Bestaande situatie

Het projectgebied is gelegen achter het voormalige postkantoor aan de Oude Prinsenweg 23 en bestaat feitelijk uit twee percelen. Het perceel Breelaan 3a bestaat uit braakliggende grond en het perceel Breelaan 3b bestaat uit het voormalig distributiecentrum van het postkantoor aan de Oude Prinsenweg 23 en een bijgebouw (zie figuur 4).

Figuur 4 Bestaande situatie Breelaan 3a (links) en 3b (rechts)

Het gebied oogt op dit moment onaantrekkelijk en oefent geen aantrekkingskracht uit op bewoners en bezoekers van het centrum van Bergen. Er wordt enkel geparkeerd. Voetgangers die vanaf de Breelaan het Smalle Pad willen bereiken, komen enkele obstakels tegen waardoor ze gedwongen zijn van de

stoep te wijken en de openbare weg te betreden. Via de rijbaan is vervolgens de voetgangersdoorgang naar het Smalle Pad te bereiken.

Het huidige pand op het perceel Breelaan 3b heeft geen esthetische waarde en geeft het gebied een verpauperde aanblik. Tevens staat er een oude fietsenstalling die bij het voormalige distributiecentrum hoort.

5. Beschrijving initiatief

Ontwerp

De initiatiefnemer is voornemens een gebouw te realiseren dat het ritme van de bestaande bebouwing langs de Breelaan volgt. Om het gebouw goed in te passen in de omgeving is ervoor gekozen om de goothoogte grotendeels te bepalen op 3,5 m. Om een stedenbouwkundige verbijzondering aan te brengen is voor het middengedeelte van de noordgevel de goothoogte bepaald op 6,93 m.

Het gebouw wordt afgedekt met een gebroken kap, waarbij de knik van de kap op 7 m is bepaald. Dit betreft de oorspronkelijke goothoogte van Beelaan 3 b. Het dakvlak wordt doorbroken door het plaatsen van dakkapellen. De bouwhoogte van het gebouw bedraagt 9 m, in overeenstemming met het geldende bestemmingsplan.

Functies

Op de begane grond wordt circa 300 m² winkelruimte gerealiseerd, bestaande uit 1 winkel met een oppervlakte van 100 m² en een flexibele ruimte van 200 m². Op de bovenste 2 verdiepingen worden 4 of 5 woningen gerealiseerd. De woningen hebben een buitenruimte op het westen of zuiden en hebben een vloeroppervlakte variërend van 110 m² tot 155 m².

Door de huidige achterkant van de Oude Prinsweg te transformeren tot een plek die vanwege parkeermogelijkheden, woningen en detailhandel aantrekkingskracht heeft, krijgt het gebied een betere aansluiting op het gebied dat in de Detailhandelsstructuurvisie is aangewezen als 'dwaalgebied' (Breelaan-Smalle Pad-Oude Prinsweg). Vanaf het horecaplein (kruising Plein-Breelaan) ontstaat zodoende een uitnodigende laan langs Vanilia en het Posthuys naar het Smalle pad.

Figuur 5 geeft een impressie van de toekomstige situatie.

Figuur 5 Toekomstige situatie (bron: Niels Leijen Bouwregisseur)

Openbare ruimte/groenvoorziening

In Bergen is een duidelijk concept gewenst van eenvoudige klinkerbestating en grasbermen met laanbomen. Het projectgebied ligt vlak bij het lanenstelsel (Dreef-supermarkt Deen-oude ijskiosk) bij de Breelaan. In het plan wordt deze laan doorgezet naar de laan bij het Smalle Pad (Stationstraat-Kleine Prinsweg) door Lindebomen te planten in een laanstructuur langs Vanilia en het te realiseren gebouw. Dit is in overeenstemming met de structuurvisie 'Mooi Bergen' (zie hieronder).

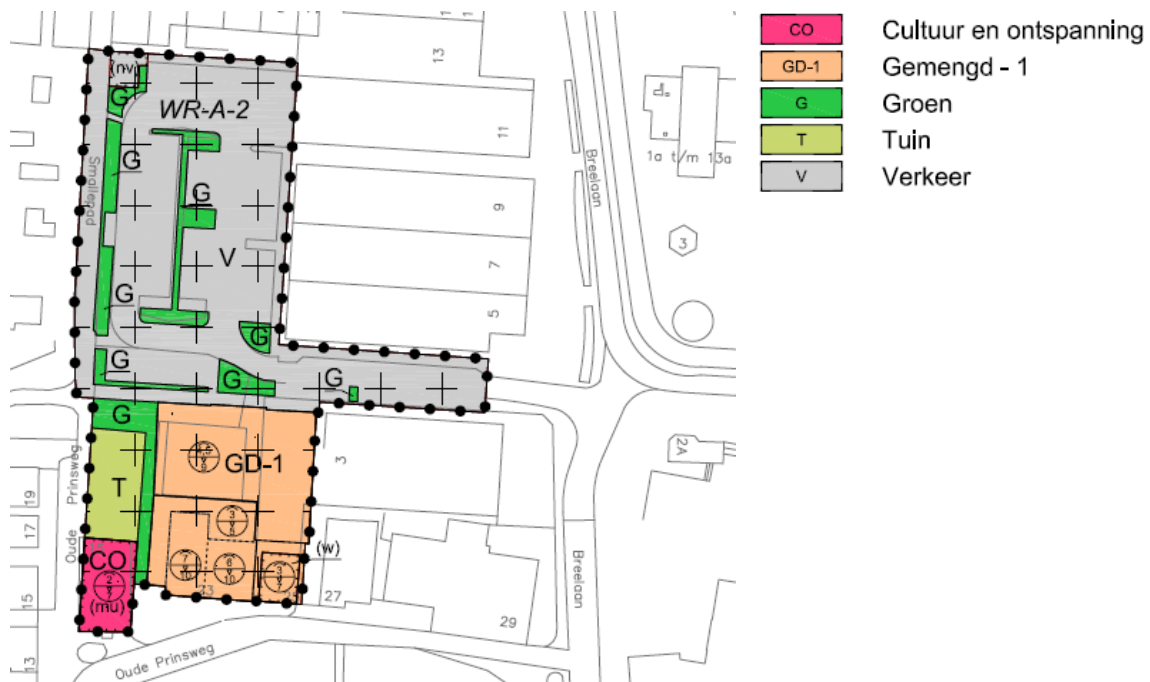
Door deze ingrepen is er sprake van een aanzienlijke verbetering van de ruimtelijke uitstraling van dit gedeelte van de Breelaan en wordt er een duidelijkere verbinding gecreëerd met het Smalle Pad. Het gebied zal hierdoor meer uitnodigend worden en haar karakter van een achtererf kwijt raken.

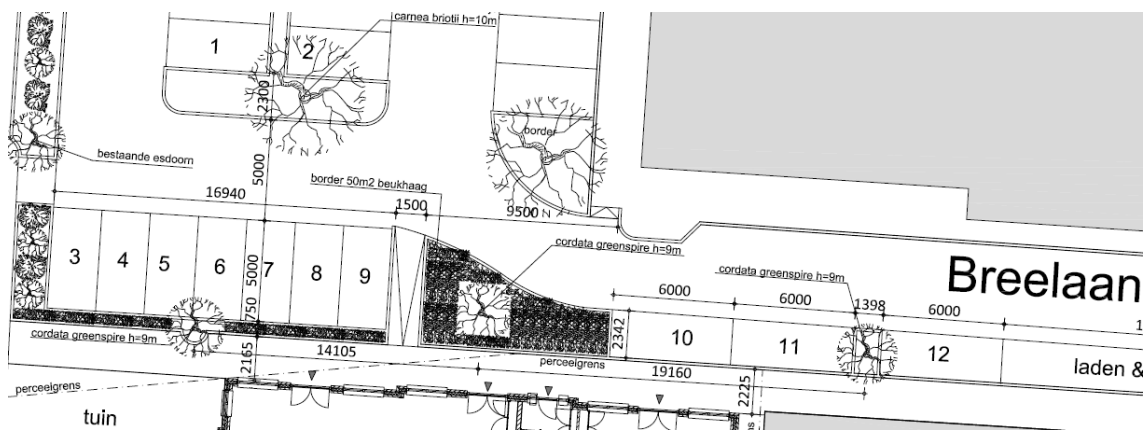

Figuur 6 Toekomstige groenstructuur (bron: Niels Leijen Bouwregisseur)

Ten behoeve van de realisatie van het plan is het overigens noodzakelijk om vier bestaande bomen te kappen. Hiervoor is inmiddels omgevingsvergunning voor het kappen verleend. Deze bomen zullen elders in de omgeving gecompenseerd worden. De exacte locatie voor de te compenseren bomen is nader te bepalen, maar drie van de bomen zullen in ieder geval binnen het projectgebied komen te staan. De overige openbare ruimte op en rond de parkeerplaats zal door de gemeente worden ingericht en staat los van het bouwplan.

Ten behoeve van het plan hebben diverse overleggen plaatsgevonden met de bewonersvereniging Bergen Centrum en de Stichting Mr. Frits Zeiler. De overleggen hebben geresulteerd in een herinrichtingsplan van de openbare ruimte op en rond de parkeerplaats inclusief het groen. Zowel de bewonersvereniging als de stichting hebben aangegeven zich te kunnen vinden in het herinrichtingsplan, maar daarbij tevens opgemerkt dat zij meer zekerheid wensen. De zekerheid bestaat uit een besluit van het college dat het herinrichtingsplan in een bestemmingsplan wordt opgenomen. De gemeente heeft aangegeven hier geen bezwaar tegen te hebben. Op 27 november 2013 heeft het college van burgemeester en wethouders dan ook besloten dat het herinrichtingsplan bij een herziening van het bestemmingsplan zal worden meegenomen. Op de onderstaande figuur is de concept plankaart te zien waarop de nieuwe groenstructuur is weergegeven.

Figuur 8 Toekomstige situatie parkeerterrein (bron: Niels Leijen Bouwregisseur)

De resterende parkeerplaats zal op een parkeerterrein in de buurt of elders in het centrum gerealiseerd worden. Gedacht wordt aan de uitbreiding van een parkeerplaats op het Binnenhof. Hierover wordt een overeenkomst tussen de initiatiefnemer en de gemeente gesloten.

6. Onderbouwing initiatief

Toetsing aan het beleid

In bijlage 1 is het initiatief getoetst aan het ruimtelijk beleid van het Rijk, de provincie en de gemeente Bergen. Geconcludeerd wordt dat het beleid het verlenen van de omgevingsvergunning niet in de weg staat.

Toetsing aan omgevingsaspecten

In bijlage 2 is het initiatief getoetst aan de sectorale omgevingsaspecten op het gebied van water, verkeer, milieu, ecologie en archeologie en cultuurhistorie. Los van de sectorale wetgeving geldt het criterium van een 'goede ruimtelijke ordening'. De toetsing hieraan en aan de omgevingsaspecten is opgenomen in deze bijlage. Geconcludeerd wordt dat hieruit geen belemmeringen komen voor de voorgenomen ontwikkeling.

Economische uitvoerbaarheid en grondexploitatie

Zoals gebruikelijk bij de ontwikkeling van nieuwe functies wordt tussen de gemeente en de initiatiefnemer een anterieure overeenkomst gesloten. Het opstellen van een exploitatieplan is daarmee niet nodig.

In deze overeenkomst wordt onder andere ingegaan op het kostenverhaal (plankosten) en de verantwoordelijkheid voor de afhandeling van eventuele planschadeclaims. Deze overeenkomst wordt getekend voordat de omgevingsvergunning wordt verleend.

7. Conclusie

Vanuit het ruimtelijke beleid of de regelgeving op het gebied van de omgevingsaspecten, bestaan er geen belemmeringen voor realisatie van dit project. Het project leidt niet tot onevenredige aantasting van ruimtelijk relevante belangen. Het vaststellen van een exploitatieplan is niet aan de orde.

Het plan leidt tot een verbetering van dit gedeelte van centrum van Bergen.

Geconcludeerd wordt dat de voorgenomen ontwikkeling niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening.

Rho

—
ADVISEURS
VOOR
LEEFRUIMTE

Bijlagen

De ontwikkeling die wordt voorzien en de afwijking van het geldende bestemmingsplan is dusdanig beperkt van omvang, dat er geen specifiek beleid voor is. De ontwikkeling van detailhandel en woningbouw op de locatie Breelaan 3a/3b is al mogelijk op grond van het geldende bestemmingsplan. Er wordt feitelijk uitsluitend afgeweken om stedenbouwkundige redenen. Grootschalige uitbreiding van woningen en detailhandel vindt niet plaats.

In meer algemene zin zijn wel de provinciale structuurvisie en verordening en de gemeentelijke Detailhandelsstructuurvisie Bergen relevant. De verschillende beleidsdocumenten zijn, afgezet tegen de beoogde ontwikkeling, dusdanig algemeen dat een letterlijke toets achterwege kan blijven.

Vanuit provinciaal oogpunt is het van belang dat de provincie met haar structuurvisie een duidelijke scheiding van bestaand bebouwd gebied (dorpen en steden) en landelijk gebied nastreeft. Het aanhouden van contouren zorgt er daarbij voor dat beide type landschappen zich binnen die grenzen volledig kunnen ontplooiën. Een goede infrastructuur en recreatieve voorzieningen moeten er voor zorgen dat de woonkernen goed bereikbaar zijn en het landelijk gebied goed beleefbaar is.

Het projectgebied ligt binnen de contouren van het bestaand bebouwd gebied van Bergen, waarbinnen stedelijke ontwikkelingen worden toegestaan.

In de Detailhandelsstructuurvisie van de gemeente Bergen grenst het projectgebied aan het 'dwaalmilieu'. Aangegeven wordt dat hier ruimte moet worden geboden voor toevoeging van kleinschalige winkels die het cultuurhistorisch interessante zuidelijke deel van centrum waarderen en versterken. De beoogde ontwikkeling voorziet in kleinschalige winkelruimtes op de begane grond en past om die reden dan ook binnen het dwaalmilieu zoals benoemd in de Detailhandelsstructuurvisie.

B2.1 Archeologie

Toetsingskader

Wet op de archeologische monumentenzorg (2007)

De Wet op de archeologische monumentenzorg regelt de bescherming van het culturele erfgoed (en vooral het archeologische erfgoed). Onder archeologisch erfgoed wordt verstaan: alle fysieke overblijfselen, zowel in als boven de grond, die bijdragen aan het verkrijgen van inzicht in menselijke samenlevingen uit het verleden. De uitgangspunten van de wet zijn: archeologische waarden worden zoveel mogelijk in de bodem bewaard en alleen opgraven als behoud in de bodem niet mogelijk is, vroeg in de ruimtelijke ordening al rekening houden met archeologie en bodemverstoorders betalen archeologisch onderzoek en mogelijke opgravingen (principe verstoorder betaalt). De kosten voor noodzakelijke archeologische werkzaamheden komen ten laste van de initiatiefnemer tot de bodemversturende activiteit.

Gemeentelijk archeologisch bureauonderzoek Bergen Centrum (2006)

In het kader van het bestemmingsplan Centrum - Beschermd dorpsgezicht is door Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek was om in het kader van eventuele werkzaamheden in voldoende mate rekening te houden met archeologische aspecten in het plangebied. Als resultaat van dit onderzoek zijn voor het hele gebied archeologische verwachtingswaarden vastgesteld, die in de bestemmingsregeling zijn opgenomen. Ter plaatse van het projectgebied is als gevolg van dit onderzoek de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie II' opgenomen. Dit betekent dat voor bouwwerken en werken en/of werkzaamheden met een oppervlakte van 50 m² en een diepte van 35 cm, een omgevingsvergunning is vereist, waarbij de aanvrager van de omgevingsvergunning aan de hand van nader archeologisch onderzoek dient aan te tonen dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden aanwezig zijn.

Onderzoek

Door Hollandia archeologen is in opdracht van Niels Leijen Bouwregisseur voor de Breelaan 3A-B in Bergen (N-H) een archeologisch bureauonderzoek met aanvullende boringen uitgevoerd (zie bijlage 3). Het doel van het onderzoek is om in een vroeg stadium inzicht te krijgen van eventuele aanwezige archeologische resten.

Uit de geraadpleegde gegevens blijkt dat voor het plangebied een lage archeologische verwachting geldt voor archeologische resten uit het laat neolithicum. Er is een grotere kans op het aantreffen van archeologische resten uit de bronstijd, ijzertijd en Romeinse tijd. De hoogste verwachting gaat echter uit naar het aantreffen van archeologische resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Het is bekend dat rond de huidige kerk, waar het projectgebied zich bevindt, in de middeleeuwen gewoond werd. Archeologisch onderzoek in de directe omgeving heeft deze bewoning aangetoond.

De boringen hebben inzicht gegeven in de bodemopbouw binnen het projectgebied. Tot ongeveer 1 m onder het maaiveld is grond opgebracht. Daaronder bevindt zich een grondlaag die vermoedelijk uit de nieuwe tijd dateert. Vanaf circa 120 cm onder het maaiveld is de natuurlijke ondergrond aanwezig die is geroerd. Verondersteld wordt dat vanaf dit niveau sporen van Middeleeuwse bewoning aan te treffen zijn.

Binnen het deel van het projectgebied waar de toekomstige fietskelder wordt aangelegd, zijn sterke aanwijzingen voor de aanwezigheid van bewoning uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Oudere perioden kunnen echter niet worden uitgesloten.

Aanbeveling

Geadviseerd wordt een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven uit te voeren om archeologische resten aan te tonen en de eventuele vindplaats te waarderen.

Een andere optie is het archeologisch begeleiden van de graafwerkzaamheden. Dit betekent dat een archeoloog en een veldtechnicus bij de graafwerkzaamheden aanwezig zijn om het werk te volgen en resten te borgen en eventuele resten te documenteren. De bovengenoemde begeleiding start wanneer de graafwerkzaamheden 0,7 meter of dieper plaatsvinden. Hiervoor dient een door de bevoegde overheid een goedgekeurd selectiebesluit en een programma van eisen aan de basis te liggen alvorens de werkzaamheden starten.

Advies Cultuurcompagnie Noord-Holland

De bovengenoemde aanbeveling is voorgelegd aan de Cultuurcompagnie Noord-Holland. Dit advies is opgenomen in bijlage 4. De Cultuurcompagnie adviseert om proefsleuven te graven om inzicht te krijgen in de bodemopbouw en de archeologische waarde van het terrein. Archeologische begeleiding is volgens hen risicovol omdat het regelmatig anders uitpakt dan voorzien en risico's ten aanzien van kosten en planning van het civiele werk geeft. Bovendien is archeologische begeleiding alleen toegestaan als regulier onderzoek niet mogelijk is. Voor het proefsleuvenonderzoek is een Programma van Eisen nodig.

Conclusie

Indien bovenstaande maatregelen worden uitgevoerd wordt geconcludeerd dat het aspect Archeologie de uitvoering van het project niet in de weg staat. Volledigheidshalve wordt nog opgemerkt dat voor archeologische vondsten een landelijke meldingsplicht geldt op grond van de Monumentenwet 1988 (art. 53).

B2.2 Cultuurhistorie

Toetsingskader

Aanwijzing Beschermd dorpsgezicht

Sinds oktober 1990 is het gebied rond de Ruïnekerk als beschermd dorpsgezicht aangewezen door de Minister van Volksgezondheid en Cultuur. Hieronder volgen de typering van de te beschermen waarden die voor het plan van toepassing zijn:

- dorpsbebouwing rondom Ruïnekerk;
- de relatief smalle tussenruimten wanneer de bebouwing niet aaneengesloten is;
- de met name éénlaags bebouwing met een steile kap, de nok is bij smalle panden loodrecht en bij bredere panden evenwijdig aan de straat gericht;
- de historische vormgeving en detaillering van de panden;
- de betekenis van de boombeplanting en de inrichting van de openbare ruimte.

Onderzoek en conclusie

Bij het ontwerp van het pand is rekening gehouden met de historische waarden van het beschermd dorpsgezicht. Zo is er een dusdanige ruimte vrijgehouden tussen het bestaande pand van Vanilia en het nieuwe pand op kavel 3a zodat er een zichtlijn naar de Ruïnekerk behouden blijft. De goothoogte van het pand bedraagt 3,5 m. Deze hoogte sluit aan bij de éénlaags bebouwing met steile kap. Qua detaillering en materialisatie worden traditionele elementen gebruikt zoals metselwerk, dakpannen en een goot met sierlijst. Daarnaast wordt voldoende rekening gehouden met de openbare ruimte. In hoofdstuk 5 is hier reeds op ingegaan.

Geconcludeerd wordt dat het aspect cultuurhistorie de uitvoering van het project niet in de weg staat.

B2.3 Bodem

Toetsingskader

Wet bodembescherming / Besluit ruimtelijke ordening (Bro)

Op grond van het Bro dient in verband met de uitvoerbaarheid van een project rekening te worden gehouden met de bodemgesteldheid in het projectgebied. Bij functiewijzigingen dient te worden bekeken of de bodemkwaliteit voldoende is voor de beoogde functie en moet worden vastgesteld of er sprake is van een saneringsnoodzaak. In de Wet bodembescherming is bepaald dat, indien de desbetreffende bodemkwaliteit niet voldoet aan de norm voor de beoogde functie, de grond zodanig dient te worden gesaneerd dat zij kan worden gebruikt door de desbetreffende functie (functiegericht saneren). Voor een nieuw geval van bodemverontreiniging geldt, in tegenstelling tot oude gevallen (voor 1987), dat niet functiegericht maar in beginsel volledig moet worden gesaneerd. Nieuwe bestemmingen dienen bij voorkeur te worden gerealiseerd op bodem die geschikt is voor het beoogde gebruik.

Onderzoek

Met de beoogde ontwikkeling worden geen nieuwe bestemmingen of gevoelige functies mogelijk gemaakt. De afwijking van het geldende bestemmingsplan is uitsluitend van stedenbouwkundige aard. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat in het kader van het geldende bestemmingsplan in 2010 door de Milieudienst Regio Alkmaar (MRA) een quickscan is uitgevoerd voor de locatie. Op basis van deze quickscan en de informatie uit het Bodeminformatiesysteem wordt de locatie als onverdacht aange-merkt.

Geconcludeerd wordt dat het aspect bodem de uitvoering van het plan niet in de weg staat.

B2.4 Externe veiligheid

Toetsingskader

Besluit externe veiligheid inrichtingen en Besluit externe veiligheid buisleidingen

Externe veiligheid gaat over het beheersen van de risico's voor de omgeving bij gebruik, opslag en vervoer - over weg, water en spoor en door buisleidingen - van gevaarlijke stoffen. Ook de risico's van het gebruik van luchthavens en de mogelijke aanwezigheid van explosieven vallen onder externe veiligheid. Elk nieuw ruimtelijk plan moet volgens de Wet ruimtelijke ordening getoetst worden aan de normen voor plaatsgebonden risico en groepsrisico.

Het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) en de bijbehorende Regeling externe veiligheid inrichtingen, zoals deze op dit moment luiden (Revi II) bevat de risiconormen voor externe veiligheid met betrekking tot bedrijven met gevaarlijke stoffen. Hierbij kan gedacht worden aan risico's van onder andere tankstations met lpg, gevaarlijke stoffen (PGS-15)-opslagplaatsen en ammoniakkoelinstallaties. De normstelling voor het vervoer van gevaarlijke stoffen (voor zowel weg, spoor als water) is gebaseerd op de Nota Risico Normering Vervoer Gevaarlijke Stoffen (RNVGS) (2006). De nota heeft geen wettelijk bindende werking, maar is niet vrijblijvend. Een voorstel voor een wettelijke regeling voor vervoer van gevaarlijke stoffen is in voorbereiding.

Het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb, 2011) is gebaseerd op de Wet milieubeheer en de Wet ruimtelijke ordening. Het Bevb regelt onder andere welke veiligheidsafstanden moeten worden aangehouden rond buisleidingen met gevaarlijke stoffen. De normstelling is in lijn met het Bevi.

Onderzoek en conclusie

In de directe omgeving van het projectgebied vinden geen activiteiten (bedrijvigheid en/of vervoer) plaats die uit het oogpunt van externe veiligheid relevant zijn. Het aspect externe veiligheid vormt dan ook geen belemmering voor de uitvoering van het project.

B2.5 Bedrijven en milieuhinder

Toetsingskader

Richtafstanden uit de VNG-publicatie Bedrijven en milieuzonering (editie 2009)

Bij het opstellen van een ruimtelijk plan moet de invloed van bestaande (of nieuw te vestigen) bedrijvigheid op de leefomgeving afgewogen worden. Door milieuzonering wordt een ruimtelijke scheiding aangebracht tussen milieubelastende functies (zoals bedrijven) en milieugevoelige functies (zoals wonen). De VNG-publicatie Bedrijven en Milieuzonering (2009) geeft richtlijnen voor de in acht te nemen afstanden. Deze afstanden worden gemeten tussen de grens van de bestemming die bedrijven/milieubelastende activiteiten toestaat en de uiterste situering van de gevel van een woning die volgens het ruimtelijk plan mogelijk is.

Van belang bij milieuzonering is dat:

- bij woningen en andere gevoelige functies hinder en gevaar zoveel mogelijk voorkomen of beperkt wordt;
- rekening wordt gehouden met de bedrijfsvoering en milieuruimte van de betreffende bedrijven.

Onderzoek en conclusie

Voor detailhandel geldt een richtafstand van 10 m tot een rustige woonwijk en 0 m in een gemengd gebied. De projectlocatie kan beschouwd worden als een gemengd gebied, gelet op de ligging in het centrum. Er geldt dan ook een richtafstand van 0 m.

Gelet op het bovenstaande wordt geconcludeerd dat het aspect bedrijven en milieuhinder geen belemmering oplevert voor de beoogde detailhandel en woningen.

B2.6 Luchtkwaliteit

Toetsingskader

Wet luchtkwaliteit

De Wet luchtkwaliteit legt de belangrijkste wet- en regelgeving voor luchtkwaliteit vast. De hoofdlijnen van deze wet zijn te vinden in hoofdstuk 5, titel 5.2 van de Wet milieubeheer. De luchtregelgeving is uitgewerkt in een aantal Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) en Ministeriele Regelingen.

Wet milieubeheer

In bijlage II van de Wet milieubeheer staan voor de volgende stoffen grenswaarden voor de concentratie in de buitenlucht: stikstofdioxide (NO₂), fijn stof (PM₁₀), benzeen (C₆H₆), zwaveldioxide (SO₂), lood (Pb), koolmonoxide (CO). In de Nederlandse situatie leveren alleen de concentraties stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀) problemen op in relatie tot de wettelijke normen.

De wijze waarop het aspect luchtkwaliteit in acht genomen dient te worden bij planvorming is geregeld in artikel 5.16 en 5.16a van de Wet milieubeheer. Op basis van deze wetgeving kunnen ruimtelijk-economische initiatieven worden uitgevoerd als aan één of meer van de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- grenswaarden uit bijlage II van de Wet milieubeheer worden niet overschreden, of;
- per saldo verbetert de luchtkwaliteit of blijft ten minste gelijk, of;
- het initiatief draagt niet in betekenende mate bij aan de luchtkwaliteit (aan concentratie PM₁₀ en NO₂), of;
- het initiatief is opgenomen in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).

In aanvulling op het bovenstaande toetsingskader stelt de AMvB 'Gevoelige Bestemmingen (luchtkwaliteitseisen)' dat bij de voorgenomen realisering van gevoelige bestemmingen, zoals scholen, kinderdagverblijven, verzorgingshuizen en dergelijke op een locatie binnen 300 m vanaf de rand van rijkswegen of binnen 50 m vanaf de rand van provinciale wegen, moet worden onderzocht of op die locaties sprake is van een daadwerkelijke of een dreigende overschrijding van de grenswaarden voor PM₁₀ en/of NO₂. Blijkt uit het onderzoek dat sprake is van zo'n (dreigende) overschrijding, dan mag het totaal aantal

mensen dat hoort bij een 'gevoelige bestemming' niet toenemen. Het maakt voor de vestiging van gevoelige bestemmingen niet uit of het deel uitmaakt van 'niet in betekenende mate' projecten of 'in betekenende mate' projecten. De AMvB 'Gevoelige Bestemmingen' moet in beide gevallen worden nageleefd.

Onderzoek en conclusie

De ontwikkeling heeft geen gevolgen voor de verkeersaantrekkende werking, aangezien in het geldende bestemmingsplan reeds voorzien was in detailhandel en woningen op deze locatie. De afwijking ten opzichte van het geldende plan is uitsluitend van stedenbouwkundige aard. De ontwikkeling draagt dan ook niet in betekenende mate bij aan de concentraties luchtverontreinigende stoffen.

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is wel een indicatie van de luchtkwaliteit ter plaatse van het projectgebied gegeven. Uit de Atlas voor de leefomgeving (www.atlasleefomgeving.nl) blijkt dat de jaargemiddelde concentraties NOx en fijn stof langs de Breelaan (de maatgevende weg in de omgeving) onder de grenswaarden liggen. Voor beide stoffen wordt een verdere afname verwacht. Deze afname is het gevolg van schonere motoren en andere generieke maatregelen die de luchtkwaliteit verbeteren. Verwacht wordt dat deze afname zich verder doorzet.

B2.7 Wegverkeerslawaaï

Toetsingskader

Wet geluidhinder

Langs alle wegen - met uitzondering van 30 km/h-wegen en woonerven - bevinden zich op grond van de Wet geluidhinder (Wgh) geluidszones waarbinnen de geluidshinder vanwege de weg getoetst moet worden. De breedte van de geluidszone is afhankelijk van het aantal rijstroken en van een binnen- of buitenstedelijke ligging. Op basis van jurisprudentie dient in het kader van een goede ruimtelijke ordening ook bij 30 km/h-wegen de aanvaardbaarheid van de geluidsbelasting te worden onderbouwd. De geluidshinder wordt berekend aan de hand van de Europese dosismaat Lden (L day-evening-night). Deze dosismaat wordt weergegeven in dB. Deze waarde vertegenwoordigt het gemiddelde geluidsniveau over een etmaal.

Nieuwe situaties

Voor de geluidsbelasting aan de buitengevels van woningen binnen de wettelijke geluidszone van een weg geldt een voorkeursgrenswaarde van 48 dB. In bepaalde gevallen is vaststelling van een hogere waarde mogelijk. Voor de beoogde binnenstedelijke ontwikkeling geldt een uiterste grenswaarde van 63 dB. De geluidswaarde binnen de woningen (binnenwaarde) dient in alle gevallen te voldoen aan de in het Bouwbesluit neergelegde norm van 33 dB. Volgens artikel 110g van de Wet geluidhinder mag het berekende geluidsniveau van het wegverkeer worden gecorrigeerd in verband met de verwachting dat motorvoertuigen in de toekomst stiller zullen worden.

30 km/h-wegen

De Wet geluidhinder kent geen geluidsnormen voor 30 km/h-wegen. Een verzoek tot vaststelling van hogere grenswaarden is voor deze geluidsbron daarom niet mogelijk. Ter onderbouwing van de aanvaardbaarheid van de geluidsbelasting wordt bij gebrek aan wettelijke normen aangesloten bij de benaderingswijze die de Wet geluidhinder hanteert voor gezoneerde wegen. Vanuit dat oogpunt worden de eerder vermelde voorkeursgrenswaarde en de uiterste grenswaarde uit de Wet geluidhinder als referentiekader gehanteerd. De voorkeursgrenswaarde geldt hierbij als richtwaarde en de uiterste grenswaarde als maximaal aanvaardbare waarde.

Onderzoek en conclusie

De beoogde ontwikkeling maakt geen nieuwe geluidgevoelige functie mogelijk aangezien in het geldende bestemmingplan reeds voorzien is in de ontwikkeling van woningen op de projectlocatie. De aanpassing is slechts van stedenbouwkundige aard. Hierdoor komt het bouwvlak voor een klein gedeelte richting de Breelaan te liggen. Deze aanpassing is dermate gering dat aanvullend akoestisch onderzoek niet noodzakelijk is.

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is in het geldende bestemmingsplan Centrum - Beschermde dorpsgezicht en voor de projectlocatie door de Milieudienst Regio Alkmaar (MRA) wel inzicht gegeven in het akoestisch klimaat. Hieronder worden de belangrijkste conclusies uit dit onderzoek weer gegeven.

Het projectgebied is niet gelegen binnen de zone van de Dreef (gezoneerde weg).

Ten gevolge van het verkeer op de Breelaan, de 30 km/h-weg langs de locatie, ligt de geluidsbelasting tussen de 48 en 53 dB. Hierbij is nog sprake van een redelijk akoestisch klimaat. In het onderzoek is beargumenteerd dat maatregelen ter reductie van de geluidsbelasting niet mogelijk of doelmatig zijn. In alle situaties dient de wettelijke binnenwaarde van 33 dB te worden gewaarborgd.

Geconcludeerd wordt dat het aspect wegverkeerslawaaï de beoogde ontwikkeling niet in de weg staat.

B2.9 Ecologie

Toetsingskader

Bij de voorbereiding van een ruimtelijk plan dient onderzocht te worden of de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en het beleid van de provincie ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur de uitvoering van het plan niet in de weg staan.

Onderzoek

Gebiedsbescherming

Het projectgebied is niet gelegen in de EHS of in een Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied Noordhollands Duinreservaat ligt circa 290 m ten zuidwesten van het projectgebied. Tussen het projectgebied en het Noordhollands Duinreservaat zijn bebouwing en wegen gelegen en die vormen een (reeds verstorende) buffer. De relatief kleinschalige ontwikkeling in het projectgebied leidt dan ook niet tot negatieve effecten op het Natura 2000-gebied.

Flora en fauna

In het projectgebied wordt bebouwing gesloopt en worden bomen gekapt. Hiervoor zijn omgevingsvergunningen verleend voor het kappen en slopen. Deze werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd. Gelet hierop wordt geconcludeerd dat de flora- en faunawet de beoogde ontwikkeling niet in de weg staat.

Conclusie

De Natuurbeschermingswet 1998, het provinciale EHS-beleid en de Flora- en Faunawet vormen geen belemmering voor de uitvoering van het plan.

B2.10 Water

Toetsingskader

Waterwet/watertoets/Besluit ruimtelijke ordening

De initiatiefnemer dient in een vroeg stadium overleg te voeren met de waterbeheerder over een ruimtelijk planvoornemen. De resultaten van het overleg met de waterbeheerder dienen te worden verwerkt in de waterparagraaf.

Onderzoek

De beoogde ontwikkeling ziet toe op een kleine uitbreiding van de bebouwing, aangezien in het geldende bestemmingsplan een groot deel bebouwd mag worden.

Water in relatie tot de ruimtelijke ontwikkeling

De ontwikkeling heeft weinig tot geen gevolgen voor het watersysteem. In het kort gaat het om:

- het verhard oppervlak neemt niet toe. Doordat de verharding niet toeneemt, heeft de ontwikkeling nauwelijks gevolgen voor het watersysteem. Het bestaande watersysteem kan tijdens een hevige regenbui al het hemelwater vanaf dit oppervlak verwerken en bergen;
- het bestaande oppervlaktewater wordt niet aangepast;
- er vindt geen lozing plaats van verontreinigingen en/of verontreinigd water naar oppervlaktewater;
- het projectgebied ligt niet in een peilgebied waar een wateropgave (NBW of KRW) is;
- het projectgebied ligt niet op of nabij een waterkering of belangrijke watergang;
- het projectgebied ligt niet nabij een rwzi of rioolpersleiding.

Afvoer hemelwater

Als infiltratie niet mogelijk is, kan hemelwater via een bodempassage worden geloosd op oppervlaktewater. Schoon hemelwater (bijvoorbeeld vanaf dakoppervlakken) kan direct worden afgevoerd naar oppervlaktewater.

Het hemelwater wordt bij deze nieuwbouwontwikkeling afgevoerd via een gemengd stelsel. Hiervoor wordt een zinkput geplaatst op de noordwesthoek en de zuidoosthoek van de kavel.

Afvalwater

Afvalwater wordt als volgt afgevoerd: via het bestaande gemengd rioolstelsel.

Ondergrondse bouwwerken

Het plan is om een ondergrondse fietskelder aan te leggen. Dit bouwwerk dient waterdicht te worden uitgevoerd. Permanente onttrekking van grondwater is niet toegestaan. Daarnaast mogen geen dekla- gen doorsneden worden, waardoor grondwaterstromen worden verstoord.

Conclusie

Geconcludeerd wordt dat de beoogde ontwikkeling geen negatieve gevolgen heeft voor het waterhuishoudkundige systeem.

Archeologisch bureauonderzoek met
aanvullende boringen Breelaan 3A-B,
gemeente Bergen (N-H)

HOLLANDIA reeks 463

COLOFON

Hollandia reeks nr.	463
Titel:	Archeologisch bureauonderzoek met aanvullende boringen Breelaan 3A-B, gemeente Bergen (N-H)
Toponiem:	Breelaan 3A-B
Gemeente:	Bergen (N-H)
Onderzoeksmeldingsnummer Archis:	57253 (bureauonderzoek), 57280 (IVO-O)
Hoekcoördinaten:	108.522/520.499 (NW) 108.534/520.498 (NO) 108.534/520.474 (ZO) 108.523/520.474 (ZW)
Auteur:	K.T. Salomons
In opdracht van:	Niels Leijen Bouwregisseur Prins Bernhardlaan 14 1862 EM Bergen
Contactpersoon opdrachtgever:	Dhr. N. Leijen
Wetenschappelijke leiding:	P.M. Floore
Illustraties:	K.T. Salomons, tenzij anders vermeld
Definitieve versie:	juni 2013
Oplage:	6
ISSN:	1572-3151

© **HOLLANDIA** archeologen, Zaandijk 2013

HOLLANDIA archeologen

Tuinstraat 27a

1544 RS Zaandijk

☎ 075 - 622 49 57

✉ info@archeologen.com

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1. Inleiding	9
2. Onderzoeksgebied	11
3. Beleid	13
4. Aardwetenschappelijke gegevens	15
5. Archeologisch bureauonderzoek	19
5.1 Doel en methode	19
5.2 Bekende historische gegevens	19
5.3 Bekende archeologische gegevens	23
5.4 Archeologische verwachting	24
6. Inventariserend veldonderzoek d.m.v. verkennende boringen	27
6.1 Doel en methode	27
6.2 Onderzoeksresultaten	28
7. Conclusie en aanbeveling	29
Literatuur	30
 Bijlagen	 31
Bijlage 1: Archeologische perioden	32
Bijlage 2: Archeologische stappenplan	33
Bijlage 3: Boorstaten	36

Samenvatting

In juni 2013 heeft Hollandia archeologen in opdracht van Niels Leijen Bouwregisseur voor de Breelaan 3A-B in Bergen (N-H) een archeologisch bureauonderzoek met aanvullende boringen uitgevoerd. Binnen het plangebied wordt een nieuw gebouw gerealiseerd, met in de kelder een fietsenberging. Het plangebied bevindt zich in de dorpskern van Bergen, waar geldt dat bij elke bodemroerende activiteiten archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Het doel van het onderhavige onderzoek is om in een vroeg stadium inzicht te krijgen van eventuele aanwezige archeologische resten.

Uit het geraadpleegde gegevens blijkt dat voor het plangebied een lage archeologische verwachting geldt voor archeologische resten uit het laat neolithicum. Er is een grotere kans op het aantreffen van archeologische resten uit de bronstijd, ijzertijd en Romeinse tijd. De hoogste verwachting gaat echter uit naar het aantreffen van archeologische resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Het is bekend dat rond de huidige kerk, waar het plangebied zich bevindt, in de middeleeuwen gewoond werd. Archeologisch onderzoek in de directe omgeving heeft deze bewoning aangetoond.

De boringen hebben inzicht gegeven in de bodemopbouw binnen het plangebied. Tot ongeveer een meter onder het maaiveld is grond opgebracht. Daaronder bevindt zich een grondlaag die vermoedelijk uit de nieuwe tijd dateert. Vanaf ca. 120 cm onder het maaiveld is de natuurlijke ondergrond aanwezig, die is geroerd. Verondersteld wordt dat vanaf dit niveau middeleeuwse bewoning mogelijk is.

Aanbeveling

Binnen het deel van het plangebied waar de toekomstige kelder wordt aangelegd zijn sterke aanwijzingen voor de aanwezigheid van bewoning uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Oudere periode kunnen echter niet worden uitgesloten. Het verdient daarom de aanbeveling om archeologische vervolgstappen te nemen. Conform het archeologisch stappenplan gaat de voorkeur uit naar een inventariserend veldonderzoek middels proefsleuven om archeologische resten aan te tonen en de eventuele vindplaats te waarderen.

Mocht dit wat betreft de uitvoering zeer moeilijk worden dan kan besloten worden om de graafwerkzaamheden archeologische te begeleiden protocol opgraven. Hiervoor dient een door de bevoegde overheid goedgekeurd selectiebesluit en een programma van eisen aan de basis te liggen alvorens de werkzaamheden starten. Tot 0,7 m onder het huidige maaiveld kan vanwege de aanwezigheid van opgebrachte grond de ondergrond ten behoeve van de start van de bouw van de keldermuren ontgraven worden. Daarna wordt geadviseerd om de werkzaamheden onder regie van een archeoloog uit te voeren.

1. Inleiding

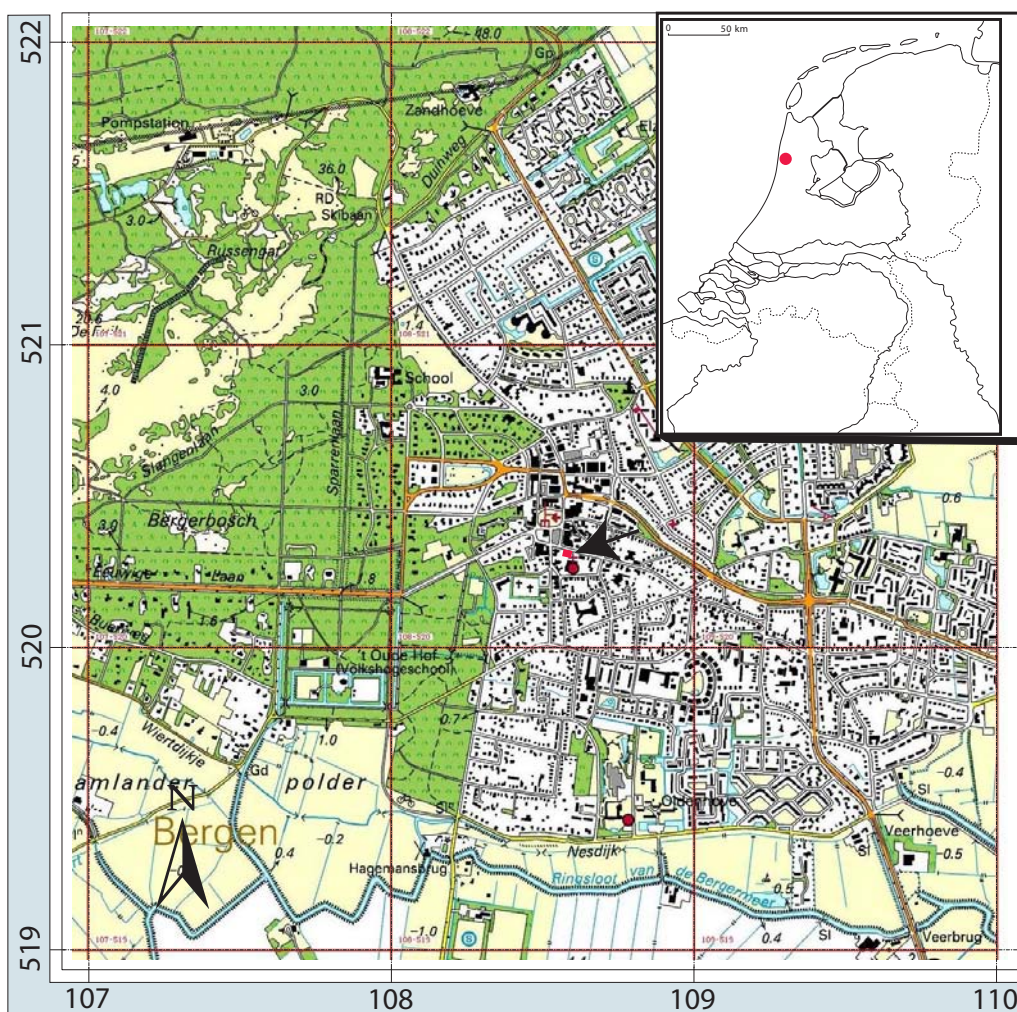
In juni 2013 heeft Hollandia archeologen in opdracht van Niels Leijen Bouwregisseur voor de Breelaan 3A-B in Bergen (N-H) een archeologisch bureauonderzoek met aanvullende boringen uitgevoerd.

Binnen het plangebied wordt een nieuw gebouw gerealiseerd, met in de kelder een fietsenberging. Het plangebied bevindt zich in de dorpskern van Bergen, waarbij geldt dat bij elke bodemroerende activiteiten archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

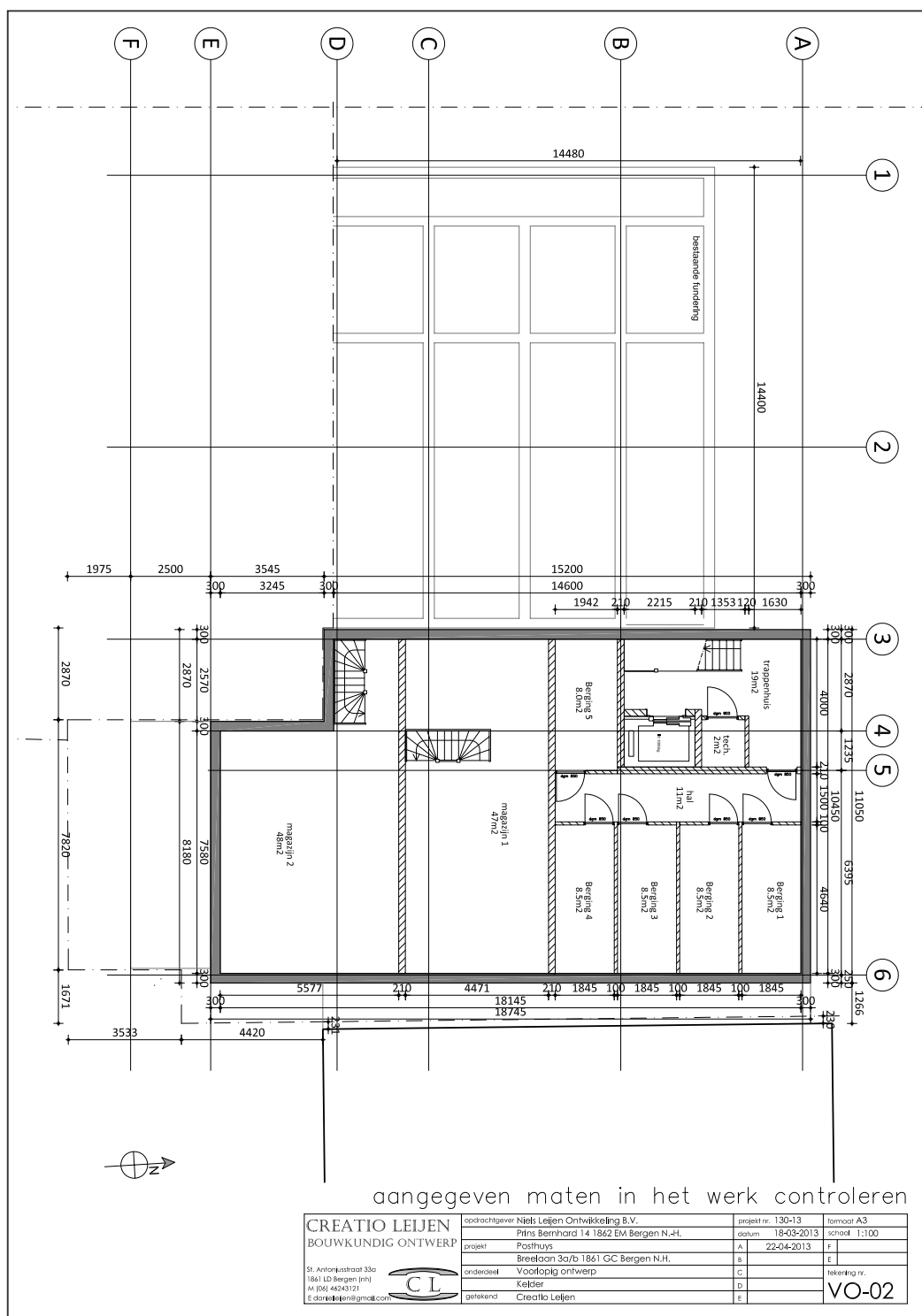
Het doel van het onderhavige onderzoek is om in een vroeg stadium inzicht te krijgen van eventuele aanwezige archeologische resten.

In Archis2 heeft het archeologisch bureauonderzoek het onderzoeksmeldingsnummer 57253 toegekend gekregen. Het inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen heeft het onderzoeksmeldingsnummer 57280.

Naderhand wordt de onderzoeksdocumentatie aan het provinciaal archeologisch depot van Noord-Holland te Wormer overgedragen.

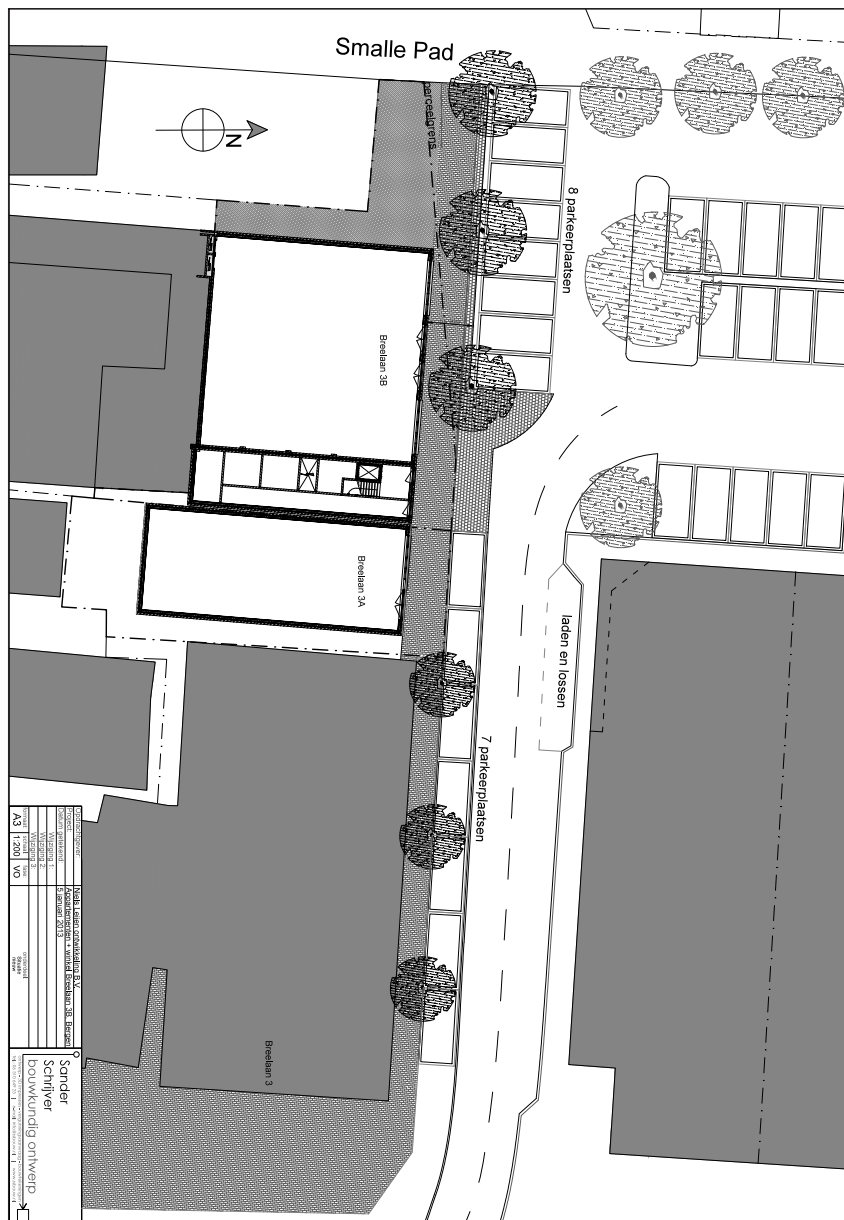
Afbeelding 1. Het onderzoeksgebied, in rood met pijl, op de topografische kaart van Nederland (1:25000) en in het kader binnen Nederland.

Afbeelding 2. Bouwtekening van de voorgenomen structuren. Aangeleverd door de opdrachtgever.

2. Onderzoeksgebied

Het plangebied bevindt zich aan de Breelaan 3A-B in Bergen (N-H). Het onderzoeksgebied betreft het oostelijk deel van het plangebied, waar een nieuw gebouw met kelder gerealiseerd wordt. In het westelijk deel wordt op bestaande funderingen een winkel gebouwd (afb. 3). De hoekcoördinaten van het onderzoeksgebied zijn 108.522/520.499 (NW), 108.534/520.498 (NO), 108.534/520.474 (ZO) en 108.523/520.474 (ZW). De totale oppervlakte bedraagt ongeveer 197m² (zie afb 2). De diepte van de kelder is 2,5 m onder maaiveld. Het maaiveld ligt op ca. 1,5 m +NAP. Voor de bouw van de kelder wordt 0,7 m ontgraven. De wanden van de kelder worden dan opgebouwd, waarna de grond ontgraven wordt. Op deze manier wordt de kelder in de grond geplaatst. Onbekend is welke recente vergravingen hebben plaatsgevonden.

Afbeelding 3. Detail van de te bouwen structuren binnen de huidige bebouwing. Aangeleverd door de opdrachtgever.

3. Beleid

Beleid gemeente Bergen

In 2008 heeft de gemeente Bergen een cultuurhistorische nota opgesteld waarin de toekomstvisie van de gemeente ten aanzien van het in de toekomst te voeren beleid uiteen is gezet voor de periode tot 2015 (Mattie 2008). De te voeren visie is als volgt geformuleerd: “In wisselwerking met de burgerij van de gemeente Bergen, de waarde van het gebouwde, archeologische en cultuurlandschappelijke erfgoed aangeven, beheren, versterken en toegankelijk maken. Door dit erfgoed te behouden en duurzaam te ontwikkelen wordt betekenis gegeven aan de leefomgeving. Dit uitgangspunt van behoud door ontwikkeling maakt nieuwe ontwikkelingen mogelijk, maar wel vanuit de visie dat de historische identiteit de basis is voor het behoud van een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving.” (Mattie 2008, 6).

Dit is een visie in lijn met de Nota Belvédère uit 1999. Omdat de gemeente Bergen niet zelf een archeoloog in dienst of archeologische kennis in huis heeft, wordt met betrekking tot archeologie het beleid van de provincie en het rijk gevolgd. Dit houdt in dat indien de bodem verstoord wordt, de gemeente Bergen archeologisch onderzoek verplicht stelt. Voor dat de bodemingrepen plaatsvinden moet een beeld zijn gevormd van eventueel aanwezige archeologische waarden. Op basis daarop wordt besloten, conform de wet op de archeologische monumentenzorg, of de vindplaats in situ (op de plek, beschermd), danwel *ex situ* (opgraving) behouden dient te worden. Het deelgebied waar het onderzoeksgebied onder valt, wordt door de gemeente Bergen gekenmerkt als een aandachtsgebied waar bij elke bodemroering er archeologisch onderzoek verplicht gesteld wordt (Mattie 2008, 20).

4. Aardwetenschappelijke gegevens

Type gegevens	Bron	Omschrijving
Geologie	De Mulder et al. 2003.	Laagpakket van Schoorl binnen de Formatie van Naaldwijk.
Geomorfologie	ARCHIS2	Strandwal, lage kustduinen met bijbehorende vlakten en laagten (code: 4L7).
Bodemkundige gegevens	ARCHIS2	Beekeerdgronden (code: 1419).
Grondwatertrap	ARCHIS2	Tussen II en VI.

Genese van het landschap

Het uiterlijk van het landschap in en rond de gemeente Bergen is naast de invloed van de mens ook mede bepaald door de geologische processen die zich de laatste millennia hebben afgespeeld. Ongeveer 10.000 jaar geleden, het einde van de laatste ijstijd, begon een periode met een sterke temperatuurstijging (het holoceen), waardoor het landijs, dat een groot gedeelte van Noord-Europa, Azië en Noord-Amerika bedekte, begon te smelten. De zeespiegel, die tijdens de ijstijd meer dan honderd meter lager lag dan tegenwoordig, begon hierdoor te stijgen. Samen met deze zeespiegelstijging trad ook een stijging van de grondwaterstand op waardoor een vernatting plaatsvond en er parallel aan de kust op grote schaal moerassen ontstonden waarin veenlagen werden afgezet. Aan de westzijde van deze moeraszone werd het veen overspoeld door de zee waarbij zand- en kleilagen werden afgezet. Aan de oostzijde, de landzijde, breidden de moerassen zich verder uit en kwamen nieuwe veenlagen tot ontwikkeling. Ongeveer 8000 jaar geleden traden er veranderingen op in de zeestromingen in de Noordzee. Er werd nu meer zand aangevoerd en de eerste strandwallen ontstonden in de vorm van langwerpige zandbanken die parallel aan de kust tot stormvloedhoogte werden opgeworpen en waarop duinen ontstonden. Deze eerste duinen lagen echter niet op de plaats van de huidige duinen maar meer oostelijk. Door het minder snel stijgen van de zeespiegel en de continue aanvoer van zand ontstonden er westelijk van de eerste duinenrij in de loop der tijd nieuwe strandwallen en duinen. Rond 2000 v. Chr. was er bij Bergen nog een open waterverbinding van de Noordzee met het land erachter. Deze verbinding wordt het 'Zeegat van Bergen' genoemd. In die tijd bestond het landschap rondom Bergen uit een stelsel van brede kreken die onder invloed van de getijdenwerking tot ver in West-Friesland actief waren. Circa 1500 v. Chr. lijken het krekensysteem en het zeegat te verlanden en door de toenemende aanvoer van zand verplaatst de kustlijn zich steeds meer naar het westen. Grote, brede strandvlakten met lage duinen (de Oude Duinen) en daartussen natte zones vormen het beeld van het landschap. Na ongeveer 1000 n. Chr. begint dan de vorming van de Jonge Duinen. Door de sterke kusterosie worden grote hoeveelheden zand opgeblazen tot hoge, brede duinen, waarbij hoogtes van 20 tot 50 meter worden bereikten en zo dus de oude duinafzettingen bedekken.

Geologie

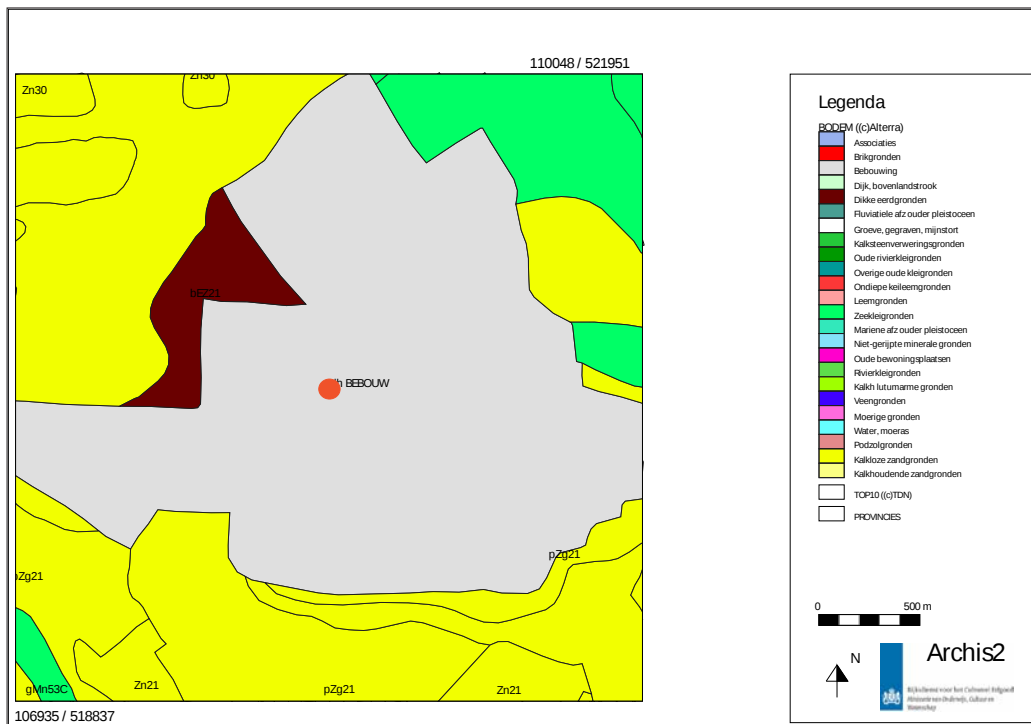
De ondergrond van de gemeentekern van Bergen wordt vooral gevormd door de strandwal-afzettingen en Oude Duinen. De gemeente is gelegen op haakwallen die ontstaan zijn tussen 6000 en 1500 v. Chr. Haakwallen wijken af van de 'normale' strandwallen omdat ze haaks (oost-west) georiënteerd zijn in plaats van de gebruikelijke noord-zuid richting. Ze vormden de noordelijke begrenzing van het zeegat bij Bergen. De planlocatie bevindt zich op het laagpakket van Schoorl/Zandvoort aan de oppervlakte. Dit laagpakket bestaat uit duin- en strandzand, wat overeenkomt met de positionering van Bergen op de strandwal.

Geomorfologie

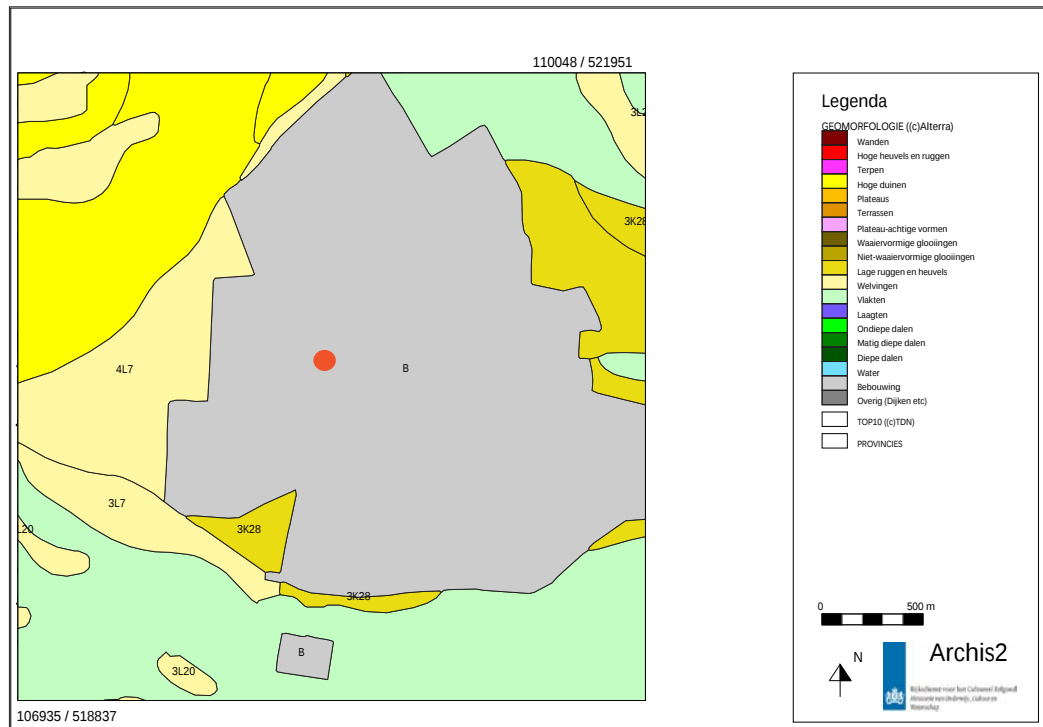
Het plangebied is, vanwege de stedelijke bebouwing van Bergen, niet exact beschreven op de geomorfologische kaart. Het bevindt zich echter in een groter gebied dat is aangeduid als een strandwal, al dan niet met vervlakte duinen, en lage kustduinen met bijbehorende vlakten en laagten (code: 4L7). Dit komt overeen met de genese en geologie van het landschap zoals hierboven beschreven.

Bodemkunde

Het plangebied is ook niet precies gedefinieerd op de bodemkundige kaart. Het bevindt zich in een groter gebied van bekeerdgronden (code: U1419). De grondwatertrap rondom Bergen varieert tussen II (gemiddeld hoogste grondwaterspiegel (GHG) hoger is dan 40 cm onder het maaiveld, en de gemiddeld laagste grondwaterspiegel (GLG) tussen de 50 en 80 cm onder het maaiveld) en VI (GHG 40-80 cm onder het maaiveld, GLG >120 cm onder het maaiveld). De delen rondom Bergen die op de strandwal liggen hebben een hogere grondwatertrap dan de delen die zich op de flank van de strandwal of daaronder bevinden.

Afbeelding 4. De onderzoekslocatie, in rood, op de bodemkaart van Nederland. Bron: ARCHIS2.

Afbeelding 5. De onderzoekslocatie, in rood, op de geomorfologische van Nederland. Bron: ARCHIS2.

5. Archeologisch bureauonderzoek

5.1 Doel en methode

Het doel van een bureauonderzoek is om aan de hand van bestaande bronnen informatie te verzamelen over bekende of te verwachten archeologische waarden binnen een bepaald gebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden. Afhankelijk van de omvang van de werkzaamheden, de aard van de aanleiding tot het onderzoek en de vraagstelling, zullen aanvullende gegevens verzameld dienen te worden. Het bureauonderzoek resulteert in een rapport met een gespecificeerd verwachtingsmodel. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt een selectieadvies gegeven. De bevoegde overheid, in dit geval de gemeente Bergen, kan hierop een selectiebesluit maken ten aanzien van (eventueel) vervolgonderzoek. Tevens kan door middel van het bureauonderzoek in een vroeg stadium in de planvorming rekening gehouden worden met aanwezige archeologische waarden in de bodem.

Bij een bureauonderzoek worden, indien voorhanden, bronnen geraadpleegd die informatie verschaffen over de geologie en archeologie van het betreffende gebied. Onder andere wordt gebruik gemaakt van:

1. Kaartmateriaal, zoals bodemkundige-, geomorfologische-, geologische- en historische kaart- gegevens evenals beleidskaarten zoals gemeentelijke en provinciale verwachtingskaarten.
2. Gegevens omtrent eerder verricht onderzoek en vondstmeldingen in het gebied uit de database van het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS 2) van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).
3. Relevante geologische-, historische-, en archeologische literatuur.

5.2 Bekende historische gegevens

Bron	Periode	Omschrijving onderzoeksgebied
Adriaan Anthonisz. Metius	1568	Bebouwing rondom de kerk, mogelijk is het onderzoeksgebied bebouwd of zijn er achtererfstructuren aanwezig.
Blaeu	1e helft 17e eeuw	Waarschijnlijk is het onderzoeksgebied niet bebouwd, maar kunnen er achtererfstructuren aanwezig zijn.
Kadastrale minuut	1811-1832	Het onderzoeksgebied is niet bebouwd, maar achtererfstructuren kunnen er aanwezig zijn.

Militaire topografische kaart (Bonneblad)	1879	Waarschijnlijk is het onderzoeksgebied niet bebouwd, maar kunnen er achtererf-structuren aanwezig zijn.
Topografische kaart	1960	Het onderzoeksgebied is bebouwd. Dit wordt bevestigd door historische gegevens die wijzen op onder andere een garage uit 1941 ter hoogte van de Breelaan 3-3A.

Bergen wordt voor het eerst vermeld in de goederenlijst van de Utrechtse Sint-Maartenkerk, (ca. 960 n. Chr.) waaruit blijkt dat de kerk er vijf hoeves bezat. Het dorp is ontstaan uit de samensmelting van enkele gehuchten of buurtschappen, namelijk Oudburg, Zanegeest, Westdorp en Oostdorp. Het middeleeuwse Bergen bestond dus uit een viertal geestnederzettingen waarbij de latere Ruïnekerk het centrale punt vormde. Geestnederzettingen zijn nederzettingen gelegen aan een geest - een ovaal akkercomplex op de top van een oude strandwal met rondom de boerderijen. Dit type nederzettingen is kenmerkend voor de kuststrook van Noord-Holland in de vroege middeleeuwen. De eerste kapel wordt genoemd in een oorkonde uit 1094. De bouw van de kerk zorgde ervoor dat er binnen deze buurtschappen een duidelijk gemeenschappelijke en centrale plaats ontstond, die uiteindelijk kon uitgroeien tot de kerkbuurt, de huidige dorpskern. De vier omliggende buurtschappen waren door middel van een eigen “doodweg” met de kerk verbonden. Een doodweg was een openbare weg waarlangs ondermeer de lijken vervoerd werden naar de centrale kerk. Zo was er de Oudburger Doodweg, de Westdorper Doodweg, de doodweg naar Zanegeest en de Oostdorper Dood-

Afbeelding 6. Kaart van Adriaan Anthonisz. Metius uit 1568. Te zien is de bewoning rond de kerk.

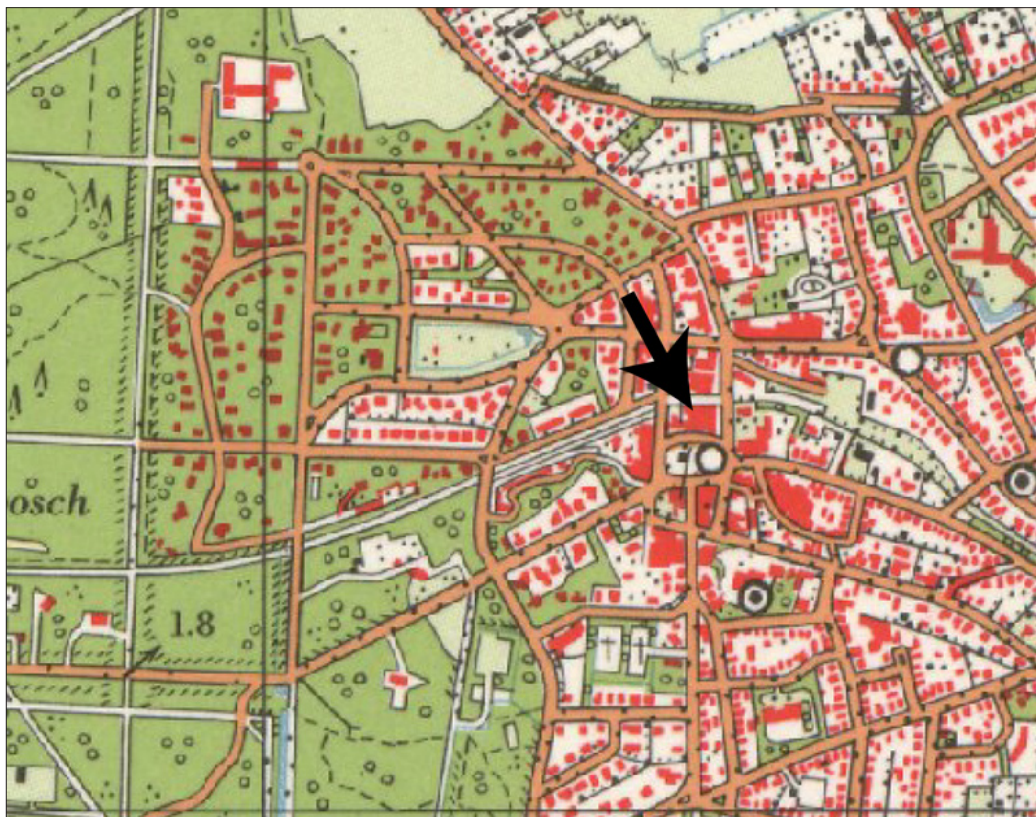
Afbeelding 7. Kaart van Blaeu uit de eerste helft van de 17e eeuw. Ter hoogte van het plangebied, met pijl, wordt geen bebouwing aangegeven. Er kunnen zich wel erfstructuren bevinden.

Afbeelding 8. Kadastrale minuut uit 1811-1832. Ter hoogte van het plangebied, met pijl, wordt geen bebouwing aangegeven. Er kunnen zich echter erfstructuren bevinden. Bron: www.watwaswaar.nl.

Afbeelding 9. Uitsnede van de militaire topografische kaart uit 1879. Ter hoogte van het plangebied, met pijl, wordt geen bebouwing aangegeven. Er kunnen zich wel erfstructuren bevinden. Bron: www.watwaswaar.nl.

Afbeelding 10. Topografische kaart uit 1960. Het plangebied is bebouwd. Bron: www.watwaswaar.nl.

Bergen door een landmeter ingemeten en op kaart gezet (afb. 8). Op deze kaart, uit de periode 1811-1832, zijn op perceelsniveau de aanwezige gebouwen opgetekend. Te zien is dat het onderzoeksgebied onbebouwd is, maar dat aan weerszijde bebouwing aan het Smalle Pad en de Breelaan aanwezig was. Ter hoogte van het onderzoeksgebied konden erfstructuren gelegen zijn. Ongeveer 50 jaar later, op het Bonneblad uit 1879, verandert dit beeld en wordt eveneens in het gebied tussen de Breelaan en het Smalle Pad bebouwing weergegeven. De bebouwing concentreert zich vermoedelijk ten zuiden van het onderzoeksgebied, maar de erfstructuren kunnen binnen het onderzoeksgebied gelegen zijn. In de tweede helft van de 20ste eeuw wordt het gehele gebied tussen de Breelaan en Smalle Pad met bebouwing weergegeven. Dit is vergelijkbaar met de huidige situatie. Een historische vermelding in het regionaal archief Alkmaar stelt dat in er ter hoogte van de Breelaan 3/3A vanaf 1941 een geragebedrijf was gevestigd.

5.3 Bekende archeologische gegevens

Type gegevens	Nummer	Omschrijving
IKAW	/	Hoge trefkans
AMK	13871	Hoge archeologische waarde
Archeologische waarneming	19736	Restant fundering aan binnenzijde van de kerkhofringmuur.
Archeologische waarneming	47836	Noodopgraving ter hoogte van De Rustende Jager leverde bewoningssporen op uit vanaf de 12e tot 19e eeuw na Chr.
Archeologische begeleiding	36999	Rioolwerkzaamheden rond de Ruïnekerk leverde een dwarsdoorsnede van de bodem op tot 2,5 m onder het maaiveld. Het oudste spoor dateert mogelijk uit de prehistorie. Het oudste vondstmateriaal dateert uit de late middeleeuwen (13e eeuw na Chr.).

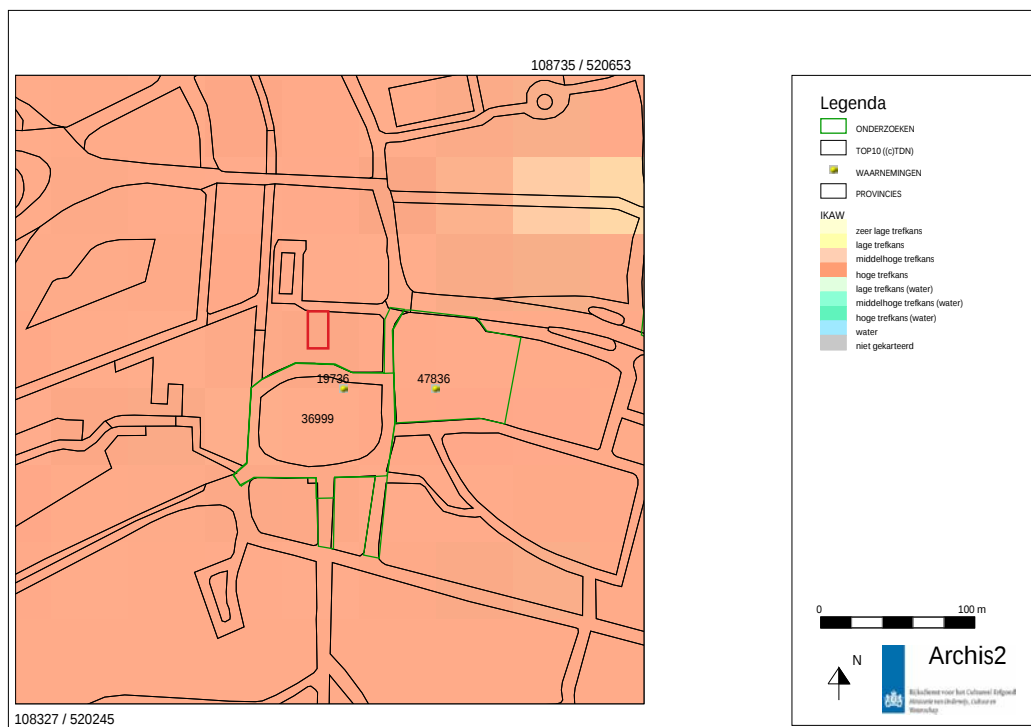
Op de indicatieve kaart archeologische verwachting heeft de onderzoekslocatie vanwege de ligging op de haakwal een hoge kans op het aantreffen van archeologische resten (afb. 11). De dorpskern heeft een hoge archeologische waarde op de archeologische monumentenkaart. In de dorpskern zijn verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd, waarvan er drie van belang zijn; te weten een waarneming bij de Ruïnekerk (wnr. 19736), een archeologische begeleiding van rioolwerkzaamheden rond de Ruïnekerk (onr. 36999) en een archeologische noodopgraving van herberg de Rustende Jager (wnr. 47836).

De waarneming werd in 1989 gedaan ten noord-oosten van de Ruïnekerk. In de ondergrond werd een restant van een oude fundering aan de basis van de huidige kerkhofmuur aangetroffen.

Tijdens rioleringswerkzaamheden rond de Ruïnekerk heeft in 2010 een archeologische bege-

leiding plaatsgevonden. Het onderzoek is uitgevoerd door Hollandia archeologen (Hoogendijk 2011). Vanwege de diepteligging van de nieuwe riolering konden profielen worden gedocumenteerd tot 2,5 m onder het maaiveld. Aan de basis van het profiel bevond zich de haakwal met daarop een veenpakket. Boven het veen lag een pakket schoon stuifzand. Daar bovenop, tot aan het maaiveld, was een gelaagdheid van stuifzand en ophogingen aanwezig, waarin zo nu en dan zeer gefragmenteerd vondstmateriaal werd aangetroffen. Het oudste materiaal dateert uit de late middeleeuwen (13e eeuw na Chr.). Het oudste spoor is vermoedelijk prehistorisch, hoewel dit niet onderbouwd kon worden op grond van vondstmateriaal.

In de winter van 2001/2002 heeft een archeologische noodopgraving plaatsgevonden op het terrein van de herberg De Rustende Jager. Bij een inventariserend veldonderzoek, uitgevoerd door het Amsterdams archeologisch centrum werd geconcludeerd dat vervolgonderzoek noodzakelijk was (Flamman en Parlevliet 2001). De daaropvolgende noodopgraving heeft geresulteerd in het aantreffen van bewoningssporen die inzicht geven van de ontwikkelingen van de historische kern van Bergen vanaf de 12e eeuw na Chr. tot de 19e eeuw. Onder andere werd een vlechtwerkwand en een uit pluggen opgebouwde waterput aangetroffen (De Koning *et al.* 2003).

Afbeelding 11. De onderzoekslocatie, in rood omkaderd, geplot op de IKAW. Met groene kaders en gele stippen zijn de in de tekst besproken archeologische onderzoeken. Bron: ARCHIS2.

5.4 Archeologische verwachting

Op basis van de resultaten van archeologisch onderzoek in de omgeving van de onderzoekslocatie, in combinatie met de hoge kans op prehistorische sporen op de haakwal, kan gesteld worden dat een grote kans bestaat dat zich binnen de onderzoekslocatie archeologische waarden uit de prehistorie, Romeinse tijd, middeleeuwen en nieuwe tijd bevinden. De grootste verwachting gaat echter uit naar sporen en vondsten uit de nieuwe tijd en (late)

middeleeuwen. Op een kaart uit de 16e is de onderzoekslocatie mogelijk bebouwd. Op latere kaarten is echter te zien dat de onderzoekslocatie eerder onbebouwd blijft, maar dat achtererfstructuren mogelijk aanwezig zijn. In de 20ste is de onderzoekslocatie met zekerheid bebouwd. Dit is vergelijkbaar met de huidige situatie.

In mindere mate gaat de verwachting uit naar sporen uit de Romeinse tijd en de prehistorie, maar gelet op de toekomstige verstoring, die tot 2,5 m onder het maaiveld reikt, bestaat de kans dat prehistorische waarden, op een dieper niveau door de voorgenomen bouwplannen aangetast kunnen worden. De aan te treffen archeologische resten kunnen (afval)kuilen, greppels, bestaan paalgaten, water- en beerputten, aanplempings- en ophogingslagen. Fragmenten aardewerk, metaal, glas, leer, been en (vuur)steen.

Periode	Verwachting	Archeologische resten	Diepteligging t.o.v. maaiveld
Neolithicum	Laag	(Vuur)steen, aardewerk, sporen van bewoning/akkerbouw	Vanaf ongeveer 2 m.
Bronstijd	Middelhoog	Sporen landbouw, bewoning. Fragmenten aardewerk, metalen, (vuur)steen, bot.	Vanaf ongeveer 2 m.
IJzertijd	Middelhoog	Sporen landbouw, bewoning. Fragmenten aardewerk, metalen, bot.	Vanaf 1,5 m.
Romeinse tijd	Middelhoog	Sporen landbouw, bewoning. Fragmenten aardewerk, metalen, bot.	Vanaf 1,5 m.
Vroege middeleeuwen	Hoog	Sporen bebouwing (huizen, waterputten, greppels, kuilen), landbouw, en ontginning, aanplempings- en ophogingslagen. Fragmenten aardewerk, metaal. Organische resten (in natte context), gebruiksvoorwerpen.	Vanaf 1 m.

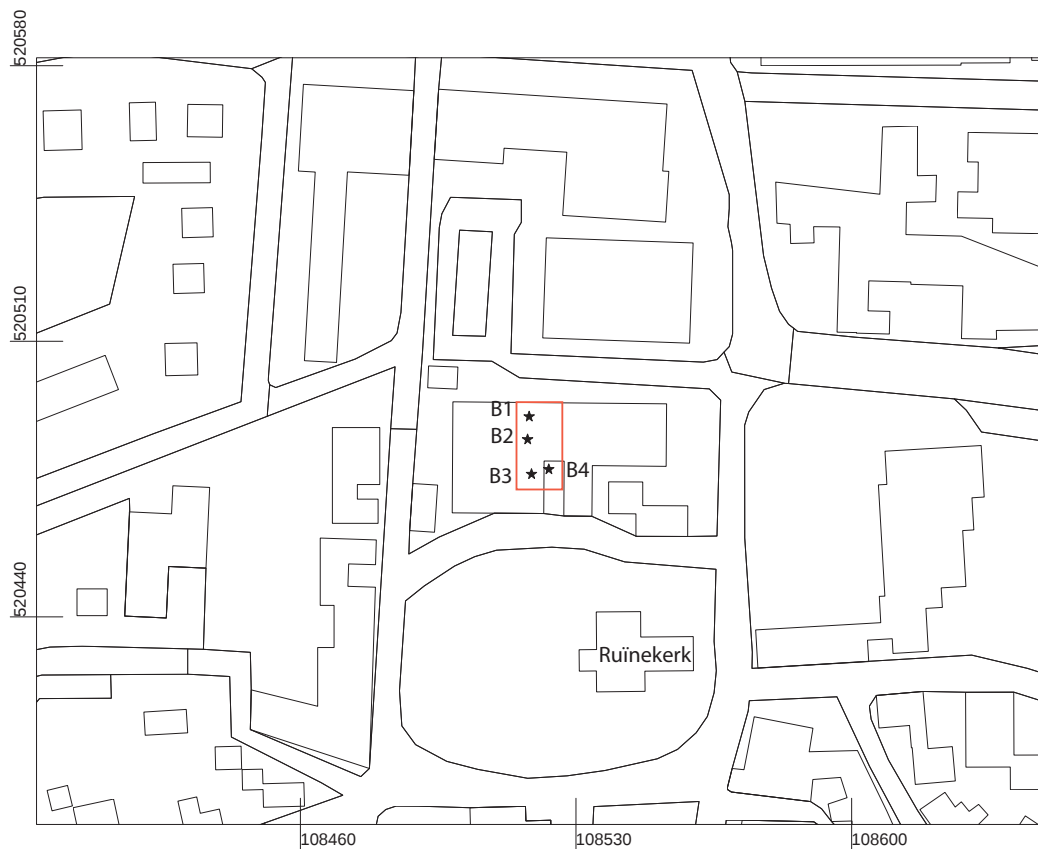
Late middeleeuwen	Hoog	Sporen bebouwing (huizen, water- en beerputten, greppels, kuilen), landbouw en ontginning, aan- plempings- en ophogingslagen. Fragmenten aardewerk, metaal, glas. Organische resten (in natte context), gebruiksvoorwerpen.	Vanaf 0,5 m.
Nieuwe tijd	Hoog	Sporen bebouwing (huizen, water- en beerputten, greppels, kuilen), landbouw en ontginning, aan- plempings- en ophogingslagen. Fragmenten aardewerk, metaal, glas. Organische resten (in natte context), gebruiksvoorwerpen.	Vanaf 0,3 m.

6. Inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen

6.1 Doel en methode

Het doel van een inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen is het aanvullen van de archeologische verwachting. Met name wordt onderzocht wat de bodemopbouw is en in hoeverre de ondergrond in subrecente tijden is vergraven, waardoor eventueel aanwezige archeologische resten zijn aangetast.

Om dit doel te bereiken zijn binnen het plangebied in totaal vier boringen gezet tot een minimale diepte van 2,5 m onder het maaiveld (zie afb. 12). Deze dieptemaat komt overeen met de diepte van de nog te bouwen kelder. De boringen zijn handmatig gezet met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De opgeboorde grond is bestudeerd op archeologische indicatoren en beschreven volgens de standaard archeologische boorbeschrijving (NEN 5104). Naderhand zijn de boorputen door middel van een GPS-instrument ingemeten in het RD-coördinatensysteem. Van de omgeving en van interessante bodemlagen zijn foto's gemaakt.

Afbeelding 12. De gezette boringen binnen het onderzoeksgebied, in rood.

6.2 Onderzoeksresultaten

Bodemopbouw en archeologische indicatoren

De bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied vertoonde een eenduidig beeld. De zwak siltige donkerbruinedonkergrijze zandlaag direct onder het maaiveld bleek opgebracht en sterk humeus (Zs1 Dobrdogr). Variërend van 100 tot 130 cm onder het maaiveld veranderde deze laag licht en bevonden zich baksteen, houtskool en in de eerste boring een fragment aardewerk in de eveneens zwak siltige donkerbruinegrijze zandlaag. Het fragment roodbak-kend aardewerk was aan een zijde geglaazuurd en dateerde uit de nieuwe tijd. Onder deze laag, variërend van 150 cm in boring een en twee, 135 cm in boring drie en 120 cm onder maaiveld in boring vier, werd de zandlaag schoner tot ongeveer 200 cm onder maaiveld. De in het schone zandpakket (Zs1 Librgr-gr) gevlekt werden echter nog spikkels puin en houtskool waargenomen. De gevlektheid toonde aan dat hier in het verleden in geroerd is. De zandlaag bevond zich op een compacte sterk amorfe veenlaag (Vkm Dobr). De haakwal is slechts in de tweede boring waargenomen op circa 265 cm onder het maaiveld.

Interpretatie

De bovenste grondlaag binnen het onderzoeksgebied is niet natuurlijk en waarschijnlijk opgebracht. Op ongeveer 100 tot 130 cm onder het maaiveld is waarschijnlijk eveneens een opgebrachte laag aanwezig, maar de hoeveelheid baksteen, houtskool en het fragment aardewerk (ca. 17e-18e eeuws) geeft aan dat dit waarschijnlijk niet recentelijk is gebeurd. De grond is opgebracht op het een natuurlijk afgezet pakket, vanaf 120 cm in het zuiden en 150 cm onder het maaiveld in het noordwesten. Vergelijkbare resultaten bij de Ruïnekerk (Hoogendijk 2011) laat zien dat vanaf dit niveau de laatmiddeleeuwse bewoning verwacht kan worden. De aanwezigheid van baksteenfragmentjes en houtskool en gevlektheid van het natuurlijke pakket doet wijzen op vroegere roering, die te mogelijk relateren zijn met de middeleeuwse bewoning rond de dorpskerk.

Afbeelding 12. Boring 1, op ongeveer 150 cm onder het maaiveld. De top van het natuurlijke zand is geroerd.

7. Conclusie en aanbeveling

Op grond van de aardwetenschappelijke-, historische en archeologische gegevens kunnen binnen het plangebied verschillende archeologisch interessante niveaus verwacht worden. Voor laatneolithische bewoning op de haakwal wordt een lage verwachting uitgesproken. Tot op heden zijn hiervan in de omgeving van Bergen geen sporen bekend. Archeologisch resten uit de daaropvolgende bronstijd en ijzertijd zijn slechts een enkele keer aangetroffen. Datzelfde kan gesteld worden voor de Romeinse tijd. Om die reden wordt voor deze perioden een middelhoge verwachting uitgesproken voor het aantreffen van archeologische resten binnen het plangebied. De dorpskern van Bergen, rond de hedendaagse Ruïnekerk en waar het plangebied zich in bevindt, wordt in de middeleeuwen bewoond. Onderzoek in de directe omgeving heeft aangetoond dat resten uit deze periode en de daaropvolgende nieuwe tijd in de ondergrond aanwezig zijn. Er geldt dan ook een hoge verwachting voor het aantreffen van dergelijke bewoningsresten.

Deze archeologisch interessante niveaus worden door de voorgenomen bodemingrepen bedreigd. Vier verkennende boringen die in aanvulling op het archeologisch bureauonderzoek binnen het plangebied zijn gezet, tonen aan dat vanaf ongeveer 1 m onder het maaiveld archeologische interessant niveaus aanwezig zijn. Het betreft een laag die mogelijk uit de nieuwe tijd dateert, waaronder een mogelijk middeleeuws niveau aanwezig is. Er zijn slechts indicatoren van bewoning in de ondergrond aangetroffen. Vervolgonderzoek zou moeten uitwijzen welke archeologische resten zich in de bodem bevinden.

Aanbeveling

Binnen het deel van het plangebied waar de toekomstige kelder wordt aangelegd zijn sterke aanwijzingen voor de aanwezigheid van bewoning uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Oudere periode kunnen echter niet worden uitgesloten. Het verdient daarom de aanbeveling om archeologische vervolgstappen te nemen. Conform het archeologisch stappenplan gaat de voorkeur gaat uit naar een inventariserend veldonderzoek middels proefsleuven om archeologische resten aan te tonen en de eventuele vindplaats te waarderen.

Mocht dit wat betreft de uitvoering zeer moeilijk worden dan kan besloten worden om de graafwerkzaamheden archeologische te begeleiden protocol opgraven. Hiervoor dient een door de bevoegde overheid goedgekeurd selectiebesluit en een programma van eisen aan de basis te liggen alvorens de werkzaamheden starten. Tot 0,7 m onder het huidige maaiveld kan vanwege de aanwezigheid van opgebrachte grond de ondergrond ten behoeve van de start van de bouw van de keldermuren ontgraven worden. Daarna wordt geadviseerd om de werkzaamheden onder regie van een archeoloog uit te voeren.

Literatuur

Flamman, J. & M. Parlevliet 2001, *Inventariserend veldonderzoek op het terrein van 'De Rustende Jager' Gemeente Bergen N.H*, Amsterdam (AAC publicaties 3).

Hoogendijk, T., 2011: *Bureauonderzoek en archeologische begeleiding (ABbv)*, Bergen - *Ruïnekerk*, Zaandijk (Hollandia reeks 335).

Koning, J., de, J.P.L. Vaars en S. Dautzenberg, 2003: *Archeologische waarnemingen op het terrein van de voormalige herberg 'De Rustende Jager' te Bergen, Noord-Holland*, Zaandijk (Hollandia reeks 22).

Mattie, E., 2008: *Cultuurhistorische Nota Bergen*, Amsterdam.

Internet:

<http://www.watwaswaar.nl>

<http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>

Bijlagen

Inhoudsopgave

- Bijlage 1: Archeologische perioden
- Bijlage 2: Archeologische stappenplan
- Bijlage 3: Boorstaten

Bijlage 1: Archeologische perioden

Nieuwe tijd	C	1.850-heden		NIEUWE TIJD
Nieuwe tijd	B	1.650-1.850		
Nieuwe tijd	A	1.500-1.650		
Late-Middeleeuwen	B	1.250-1.500		MIDDELEEUEWEN
Late-Middeleeuwen	A	1.050-1.250		
Vroege-Middeleeuwen	D	900-1.050		
	C	725-900		
	B	525-725		
	A	450-525		
Laat-Romeinse tijd	B	350-450		ROMEINSE TIJD
	A	270-350		
Midden-Romeinse tijd	B	150-270		
	A	70-150		
Vroeg-Romeinse tijd	B	25-70		
	A	12-25		
Late-IJzertijd		12 na Chr.-250 v. Chr.		IJZERTIJD
Midden-IJzertijd		500-250		
Vroege-IJzertijd		800-500		
Late-Bronstijd		1.100-800		BRONSTIJD
Midden-Bronstijd	B	1.500-1.100		
	A	1.800-1.500		
Vroege-Bronstijd		2.000-1.800		
Laat-Neolithicum	B	2.450-2.000		NEOLITHICUM
	A	2.850-2.450		
Midden-Neolithicum	B	3.400-2.850		
	A	4.200-3.400		
Vroeg-Neolithicum	B	4.900-4.200		
	A	5.300-4.900		
Laat-Mesolithicum		6.450-4.900		MESOLITHICUM
Midden-Mesolithicum		7.100-6.450		
Vroeg-Mesolithicum		8.800-7.100		
Laat-Paleolithicum	B	18.000-8.800		PALEOLITHICUM
	A	35.000-18.000		
Midden-Paleolithicum		300.000-35.000		
Vroeg-Paleolithicum		-300.000		

Bijlage 2: Archeologische stappenplan

In het “stappenplan archeologie” wordt aangegeven welk traject bij planvorming bewandeld moet worden als het gaat om het inpassen van archeologische waarden en verwachtingen. Het is van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming rekening te houden met de archeologische waarden en verwachtingen en wel voordat men aanvangt met de globale invulling van een plangebied.

Het stappenplan gaat uit van een brede inventarisatie van wat er bekend is over de archeologische waarden. Op basis daarvan wordt zeer gericht ingezoomd op voor het plan(gebied) relevante archeologische informatie. Na iedere stap wordt beredeneerd gekozen voor meer diepgaand onderzoek op specifieke plekken, zodat uiteindelijk voldoende bekend is over aanwezige vindplaatsen om gemotiveerde afweging in het ruimtelijke-orderingsproces te kunnen maken.

I. Bureauonderzoek

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie - aan de hand van bestaande bronnen - over bekende of verwachte archeologische waarden binnen of relevant voor het plangebied. Daarnaast moet het bureauonderzoek inzicht bieden in eventueel benodigd inventariserend onderzoek (stap II, zie onder). Een bureauonderzoek bestaat uit een archief- en literatuuronderzoek van archeologische en bodemkundige gegevens die bij RCE, provincie, gemeente en/of andere instanties (b.v. universiteiten, musea) bekend zijn over het betreffende gebied. Het Bureauonderzoek dient de volgende aspecten te behandelen:

- * aangeven wat de aanleiding is voor het bureauonderzoek en om welk gebied het gaat. Dit in verband met het bepalen van het onderzoekskader;
- * beschrijven van het huidige gebruik van de locatie op basis van beschikbare relevante gegevens;
- * beschrijven van het historische grondgebruik of de historische ontwikkeling van het gebied op basis van geofysische, fysische en historisch geografische gegevens
 - o een korte impressie over de onstaansgeschiedenis van het landschap
 - o een impressie van de bewoningsgeschiedenis;
- * beschrijven bekende archeologische waarden
 - o archeologisch waardevolle terreinen zoals deze zijn opgenomen in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de RCE. Dezelfde terreinen zijn tevens opgenomen op de Archeologische Monumentenkaarten (AMK) van de provincies. Archeologisch waardevolle terreinen genieten wettelijke bescherming (ex artikel 3 en 6 van de Monumentenwet) of dienen een planologische bescherming te krijgen binnen het bestemmingsplan;
 - o archeologische vindplaatsen zoals deze in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de RCE aanwezig zijn. Clustering van vindplaatsen kan wijzen op de aanwezigheid van bewonings-sporen uit het verleden;
- * beschrijven van de archeologische verwachtingen en opstellen van een gespecificeerd en onderbouwd verwachtingsmodel van de verwachte archeologische waarden:
 - o aan de hand van de door de RCE ontwikkelde Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden. Gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde of trefkans komen in ieder geval voor een nader archeologisch

- onderzoek in aanmerking;
- o aan de hand van een meer gedetailleerde provinciale c.q. gemeentelijke verwachtingskaart;
- * rapportage met daarin advisering ten behoeve van het vervolgtraject gerelateerd aan de verschillende stadia van het planvormingsproces.

II. Inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het zeer gericht aanvullen en toetsen van de uitkomsten van het bureauonderzoek. Stapsgewijs wordt bekeken óf er archeologische waarden aanwezig zijn en zo ja, wat dan de aard, karakter, omvang, datering, gaafheid, conservering en relatieve kwaliteit is. Ten behoeve van een IVO dient een Programma van Eisen (PvE) opgesteld te worden. In principe wordt het IVO uitgevoerd op basis van een Plan van Aanpak (PvA).

Het onderzoek kan bestaan uit de volgende methoden:

- * non-destructieve methoden: geofysische methoden ;
- * weinig destructieve methoden: oppervlaktekartering, booronderzoek, sondering (putjes van maximaal een vierkante meter);
- * destructieve methoden: proefsleuven.

Welke methoden (kunnen) worden ingezet hangt af van de locatie en vraagstelling. De onderbouwing voor de in te zetten methoden is in het bureauonderzoek gegeven. Een inventariserend veldonderzoek moet leiden tot een waardering en een archeologisch inhoudelijk selectieadvies.

Nadere toelichting onderzoeksmethoden: 1 en 2: Bij non-destructieve methoden moet men denken aan elektrische, magnetische en elektromagnetische methoden, eventueel in combinatie met remote sensing technieken.

Bij weinig destructieve methoden gaat het om oppervlaktekartering en booronderzoek. Dit houdt in dat het plangebied wordt gekarteerd door middel van het “belopen” van akkers en weilanden, waarbij gezocht wordt naar aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden. Daarnaast wordt door middel van boringen onderzocht hoe het staat met de bodemopbouw, en of er archeologische lagen of indicatoren te onderscheiden zijn. De aangetroffen vindplaatsen kunnen vervolgens nader bekeken worden met een meer diepgaand booronderzoek. Dit levert nadere informatie over de omvang en waardering op. Soms is het nodig om in dit stadium proefputjes te graven. Een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd indien uit de minder destructieve onderzoeksmethoden is gebleken dat er in een plangebied waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Door middel van het graven van een aantal proefsleuven kunnen de exacte begrenzing, de datering en de graad van conservering van een vindplaats worden onderzocht. Uit het proefsleuvenonderzoek moet blijken of een vindplaats behoudenswaardig of zelfs beschermenswaardig is. Is dit het geval, dan zal bekeken moeten worden of de vindplaats ingepast kan worden in het plan. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat in eerste instantie uit van behoud van het bodemarchief in situ (ter plekke in de bodem).

Eventueel: III. Opgraven ofwel archeologisch vervolgonderzoek

Indien het niet mogelijk is een 'behoudenswaardige of beschermenswaardige' vindplaats in situ te bewaren, zal het hier aanwezige bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een vlakdekkend onderzoek. Alleen dan is deze stap (stap III) noodzakelijk.

Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

Bijlage 3: Boorstaten

B1

XYZ:

520491,0276 108517,706 1,4612

0-130 Zs1 Dobrdogr h1 dwo (verstoord)

130-150 Zs1 dobrgr h1 + bst + hk + aw (r met binnenzijde glazuur)

150-160 Zs1 Ligrbr + puntje + hk (wordt vochtiger, intact)

160-190 Zs1 Librgr-gr gevlekt + bst + sch1 (natter)

190-210 Zs1 Librgr-dogr-gr gevlekt + brok vkm av3 + brok fe1 + ht

210-245 Zs1 libr + brok vkm dobr av3 (loopt uit guts)

245 BB

B2

XYZ:

520485,1521 108517,3139 1,5251

0-105 Zs1 Dobrdogr h1 dwo

105-150 Zs1 Dogrgr h1 + bst + hk

150-170 Zs1 Dogr-libr gevlekt (vochtiger)

170-185 Zs1 Librgr-gr gevlekt + bst + sch1 (natter)

185-195 Zs1 Dogr-br-brgr gevlekt h1 hk

195-210 Zs1 Librgr-dogr-gr gevlekt + brok vkm av3 + bst

210-250 Zs1 Dogr-gr-bregr gevlekt h1 + veel baksteen

250-270 Zs1 Brok Vkm Dobr av3 met onder Zs1 br

270 BB

B3

XYZ:

520476,3582 108518,2835 1,5441

0-50 Zs1 br

50-125 Zs1 Bobrgr h1 + bst

125-135 Zs1 Dogrgr h1 gevlekt

135-145 Zs1 Br-gr gevlekt (intact)

145-165 Zs1 Gewi fe1 (vochtiger)

165-180 Zs1 Ligeligr

180-200 Zs1 Br-gr gevlekt + puin spikkel rood (natter)

200-220 Zs1 Br + brok vkm dobr av3

**220-250 Vkm Dobr av3, basis av2
250 BB**

B4

**XYZ:
520477,5899 108522,7371 1,5118**

**0-120 Zs1 brgr
120-140 Zs1 Dogrgr h1 gevlekt
140-200 Zs1 Librge fe1 (natter vanaf 160)
200-220 Zs1 br + brok vkm
220-250 Vkm Dobr av3, aan basis av2
250 BB**

Aan Boukje Detmar
CC -
Van Ceciel Nyst
Datum 10 juli 2013
Kenmerk CNH-13-292-CN/30Z120008
Project Beoordeling rapport booronderzoek Breelaan 3A-B Bergen
Uitvoerder Hollandia
Bijlage Geen

Ten behoeve van de geplande ontwikkelingen in het plangebied Breelaan 3A-B te Bergen is een archeologisch booronderzoek gedaan door Hollandia Archeologen. We hebben het rapport bekeken en hebben de volgende aanvullingen en opmerkingen.

Algemeen

Het onderzoek is gedegen uitgevoerd en voldoet aan de eisen die het Handboek Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie stelt. We hebben twee opmerkingen van algemene aard:

- Bij de verstoringsdieptes graag rekening houden met een marge van 0,3 m, wat neerkomt op 2,8 m en 1,0 m - mv.
- Er staan enkele tikfouten in de tekst, zoals het geraadpleegde gegevens, geraadplaagd, inzicht te krijgen van.

Opmerkingen per pagina

p. 7 laatste zin eerste alinea: Er staat *Verondersteld wordt dat vanaf dit niveau middeleeuwse bewoning mogelijk is.*

Graag vervangen door: Verondersteld wordt dat dieper dan dit niveau sporen van middeleeuwse bewoning aanwezig kunnen zijn.

p. 7 aanbeveling

Hollandia adviseert vervolgonderzoek door middel van proefsleuven of archeologische begeleiding. Wij adviseren proefsleuven om inzicht te krijgen in de bodemopbouw en de archeologische waarde van het terrein.

Archeologische begeleiding is risicovol omdat het regelmatig anders uitpakt dan voorzien en risico's ten aanzien van kosten en planning van het civiele werk geeft. Bovendien is archeologische begeleiding alleen toegestaan als regulier onderzoek niet mogelijk is.

Voor het proefsleuvenonderzoek is een Programma van Eisen nodig. Een aandachtspunt is de grondwaterstand. Mogelijk belemmert het water het onderzoek en is de inzet van een pomp of bronnering nodig.

p. 13 De beschrijving van het gemeentelijk beleid klopt niet. De gemeente Bergen heeft voor alle bestemmingsplangebieden een bureauonderzoek laten doen en kaarten laten maken met archeologieregimes. Deze regimes zijn vastgesteld in de bestemmingsplannen en wijken af van het beleid van Rijk en Provincie.

Aanbevelingen

Wij zijn het eens met het advies proefsleuvenonderzoek te doen. Wij adviseren het rapport te laten aanpassen op bovenstaande opmerkingen.